

**ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ**

**ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ 2015
ΚΑΙ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ 2016**

ΤΟΜΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΑΛΛΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Στην πυραμίδα της διοικητικής ιεραρχίας του ΚΟΕ είναι το *Συμβούλιο* και το *Ακαδημαϊκό Συμβούλιο*. Το *Συμβούλιο* απαρτίζεται από εκπροσώπους του Πανεπιστημίου, καθώς και κυβερνητικών και άλλων οργανισμών που στηρίζουν οικονομικά το ΚΟΕ, και προτείνει θέματα για έρευνα. Το *Ακαδημαϊκό Συμβούλιο* απαρτίζεται από τους υπεύθυνους των ερευνητικών προγραμμάτων και μεριμνά για τη διεξαγωγή της έρευνας.

Χορηγοί ΚΟΕ (κατά αλφαβητική σειρά)

Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης

Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Τμήμα Οικονομικών Πανεπιστημίου Κύπρου

Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Υπουργείο Οικονομικών

Οι απόψεις που εκφράζονται στα δημοσιεύματα του ΚΟΕ είναι των συγγραφέων μόνο και δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά το ΚΟΕ και τους χορηγούς του.

Επιμέλεια: Σοφία Ν. Ανδρέου

Ευχαριστίες

Θερμές ευχαριστίες οφείλω στα μέλη του Συμβουλίου του ΚΟΕ για τη συνεργασία και στήριξη που παρέχουν στη διεκπεραίωση του έργου του ΚΟΕ.

Επίσης, ένας μεγάλος αριθμός προσώπων και οργανισμών βοήθησαν στη διεκπεραίωση του έργου του ΚΟΕ στη διάρκεια του 2015. Η κα Νάσια Ηλιάδου (Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων), η κα Κούλια Ονησιφόρου (Στατιστική Υπηρεσία), η κα Μαρία Μιχαήλ (Στατιστική Υπηρεσία), η κα Αντιγόνη Χριστοδούλου (Στατιστική Υπηρεσία) και ο κος Βασίλης Χάιλος (Στατιστική Υπηρεσία), παρείχαν πληροφορίες και στατιστικά στοιχεία για διάφορες έρευνες του ΚΟΕ.

Τέλος, εκφράζω θερμές ευχαριστίες στο διοικητικό και ερευνητικό προσωπικό του ΚΟΕ και του Πανεπιστημίου Κύπρου, ιδιαίτερα στους συναδέλφους ακαδημαϊκούς του Τμήματος Οικονομικών, που με διάφορους τρόπους συνέβαλαν στην εκπόνηση του ερευνητικού έργου που περιγράφεται σε αυτή την Έκθεση.

Όλοι οι πιο πάνω συνέβαλαν σημαντικά στη βελτίωση της έρευνας στο ΚΟΕ, όμως δεν έχουν καμιά ευθύνη για λάθη και παραλείψεις. Αυτή η ευθύνη είναι αποκλειστικά δική μου.

Καθηγητής Πάνος Πασιαρδής

Διευθυντής

31 Ιανουαρίου 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ 2015	7
I. Στελέχωση	7
II. Χρηματοδότηση.....	7
III. Διάχυση αποτελεσμάτων έρευνας.....	8
IV. Συμμετοχή σε εργαστήρια/συναντήσεις/ομάδες εργασίας	10
V. Κοινωνική προσφορά.....	10
VI. Ερευνητικές Δραστηριότητες	10
1.1 Τομέας Δημοσίων Οικονομικών και Φορολογίας	11
1.1.1 Μέθοδοι μέτρησης του δυνητικού προϊόντος και του παραγωγικού χάσματος	11
1.1.2 Το Πρόγραμμα Προσαρμογής της Κύπρου - Αναγκαιότητα ή λάθος φάρμακο	12
1.2 Τομέας Νοικοκυριών και Κοινωνικής Ευημερίας	12
1.2.1 Εκπαίδευση και λιτότητα.....	13
1.2.2 Το κοινωνικό κράτος στην Κύπρο, 2008-2015	13
1.2.3 Προσδιοριστικοί παράγοντες των προτιμήσεων αναδιανομής του εισοδήματος	14
1.3 Τομέας Επιχειρήσεων και Παραγωγικότητας	14
1.3.1 Σύγκριση παραγωγικότητας μεταξύ τομέων της Κύπρου και ΕΕ: Τουρισμός.....	14
1.3.2 Πολυμερείς συγκρίσεις παραγωγικότητας ανάμεσα σε χώρες της Ευρώπης.....	15
1.4 Τομέας Μακροοικονομικών Προβλέψεων και Ανάλυσης	16
1.4.1 Επιπτώσεις και πηγές αναταραχών στην Κυπριακή οικονομία: Τομεακή ανάλυση	16
1.4.2 Επιπτώσεις μακροοικονομικών μεταβλητών στο Δείκτη Τιμών Κατοικιών	17
1.4.3 Ο Δείκτης Τιμών Ακινήτων του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών	17
1.5 Τομέας Απασχόλησης	19
1.6 Άλλα Ερευνητικά Προγράμματα.....	20
1.6.1 Πώς η Κύπρος θα επιτύχει δεσμεύσεις για την ενέργεια και κλιματική αλλαγή	20
1.6.2 Πρόσφατες τάσεις στον κλάδο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κύπρο	21
2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ 2016.....	22
2.1 Τομέας Δημοσίων Οικονομικών και Φορολογίας	22
2.1.1 Οι επιδράσεις της οικονομικής κρίσης στην απασχόληση στην Κύπρο	22
2.1.2 Μέτρηση του παραγωγικού χάσματος στην Κύπρο	22
2.2 Τομέας Νοικοκυριών και Κοινωνικής Ευημερίας	23
2.2.1 Πολιτικές ελάχιστου εισοδήματος στην Κύπρο και στην Ευρώπη	23
2.2.2 Η συμμετοχή μαθητών χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου στην ανώτατη εκπαίδευση.....	24
2.3 Τομέας Επιχειρήσεων και Παραγωγικότητας	25
2.3.1 Παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγικότητα και οικονομική ανάπτυξη στην ΕΕ	25
2.3.2 Οι επιδράσεις των δημόσιων υποδομών στην Κυπριακή οικονομία	26
2.4 Τομέας Μακροοικονομικών Προβλέψεων και Ανάλυσης	27
2.4.1 Προβλέψεις για τις συνιστώσες ζήτησης του ΑΕΠ	27
2.4.2 Αξιολόγηση των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας για βραχυπρόθεσμη πρόβλεψη	28
2.4.3 Μακροοικονομικές προβλέψεις στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης στην Κύπρο	29
2.4.4 Οι επιπτώσεις των μακροοικονομικών μεταβλητών στις τιμές των ακινήτων στην Κύπρο	29

2.5 Τομέας Απασχόλησης	31
2.5.1 Η αποβιομηχανοποίηση στην Ευρώπη	31
2.5.2 Απασχόληση και ανισότητα.....	32
2.5.3 Ακαμψία μισθών	32
2.5.4 Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης	32
2.6 Άλλα Ερευνητικά Προγράμματα.....	33
2.6.1 Οι τιμές των καυσίμων στην Κύπρο και την Ευρώπη	33
2.6.2 Παράγοντες που επηρεάζουν τον δείκτη τιμών ακινήτων	34
2.6.3 Μακροχρόνιος ενεργειακός σχεδιασμός στην Κύπρο	34
2.6.4 Ερευνητικό πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ERC-PoC) “MONITOR”	35
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	37
ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ 2015.....	37

Εισαγωγή - Περίληψη

Στα θέματα που ερευνήθηκαν στο Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) το 2015 περιλαμβάνονται τα ακόλουθα: μέθοδοι μέτρησης του δυνητικού προϊόντος (ΑΕΠ) και κατ' επέκταση του παραγωγικού χάσματος, οι συνέπειες των πολιτικών λιτότητας στη δημόσια εκπαίδευση, οι αλλαγές και εξελίξεις στο κοινωνικό κράτος στην Κύπρο κατά την περίοδο 2008-2015, οι προσδιοριστικοί παράγοντες των προτιμήσεων της αναδιανομής του εισοδήματος στην Κύπρο, σύγκριση της τουριστικής βιομηχανίας της Κύπρου και ευρωπαϊκών χωρών σε όρους προϊόντος και παραγωγικότητας και συγκρίσεις παραγωγικότητας ανάμεσα σε χώρες της Ευρώπης.

Η έρευνα επικεντρώθηκε, επίσης, στις επιπτώσεις και πηγές αναταραχών στην Κυπριακή οικονομία, στην κατασκευή, ανάλυση και πρόβλεψη δεικτών τιμών ακινήτων για την Κύπρο (Δείκτες Τιμών Ακινήτων ΚΟΕ) και στην εκτίμηση των επιπτώσεων μακροοικονομικών μεταβλητών στο Δείκτη Τιμών Κατοικιών του ΚΟΕ. Άλλα θέματα που εξετάστηκαν το 2015 ήταν ο υπολογισμός μακροχρόνιων προβλέψεων της χρήσης ενέργειας και των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και η μελέτη των πρόσφατων τάσεων στον κλάδο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κύπρο.

Η διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας του ΚΟΕ γίνεται με το περιοδικό *Cyprus Economic Policy Review* και τα ενημερωτικά δελτία *Οικονομική Έρευνα, Σχόλιο Οικονομικής Πολιτικής, Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας, Οικονομικές Προοπτικές και Ανάλυση Παραγωγικότητας*. Στη σειρά Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης παρουσιάζονται οι μεθοδολογίες καθώς και λεπτομερή αποτελέσματα αναλύσεων. Αποτελέσματα των ερευνών του ΚΟΕ παρουσιάζονται σε ημερίδες και συνέδρια.

Η έρευνα κατά τη διάρκεια του 2015 χρηματοδοτήθηκε από:

- (α) χορηγίες που εξασφάλισε το ΚΟΕ ανταγωνιστικά από την Ευρωπαϊκή Ένωση,
- (β) εισφορές από το Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Εργασίας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης, και την Κεντρική Τράπεζα, και
- (γ) χορηγία από την Ελληνική Τράπεζα.

Σε ό,τι αφορά στην οργάνωση, το ΚΟΕ εξακολουθεί να δίνει έμφαση στην ποιοτική έρευνα και την αναβάθμιση του προσωπικού με τη δημιουργία θέσεων μεταδιδακτορικού επιπέδου. Παράλληλα, συνεχίζεται η ενίσχυση της ακαδημαϊκής έρευνας και η διεθνής προβολή του ερευνητικού έργου του ΚΟΕ.

1. ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ 2015

I. Στελέχωση

Το 2015 εργάστηκαν στο ΚΟΕ - εκτός του Διευθυντή, της Βοηθού Διευθύντριας και της Γραμματέας – εννέα Μεταπτυχιακοί Συνεργάτες και Ειδικοί Επιστήμονες.

Επιπλέον, στο ΚΟΕ απασχολούνται συνολικά οκτώ Ακαδημαϊκοί Σύμβουλοι, στην πλειοψηφία τους μέλη ΔΕΠ του Τμήματος Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου.¹ Οι Καθ. Θεοφάνης Μαμουνέας, Καθ. Χριστόφορος Πισσαρίδης, Καθ. Έλενα Ανδρέου, Αν. Καθ. Σωφρόνης Κληρίδης και Αν. Καθ. Άντρος Κούρτελλος μαζί με το Διευθυντή του ΚΟΕ, Καθ. Πάνο Πασιαρδή, αποτελούσαν το 2015 το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο, που σύμφωνα με τους κανονισμούς του Πανεπιστημίου έχει την αρμοδιότητα για τη διεξαγωγή της έρευνας στο ΚΟΕ.

Επίβλεψη έρευνας

Στη διάρκεια του 2015 ο Καθ. Π. Πασιαρδής επέβλεψε την έρευνα στους τομείς «Δημόσιων Οικονομικών και Φορολογίας», «Νοικοκυριών και Κοινωνικής Ευημερίας» και «Άλλα Ερευνητικά Προγράμματα» και ο Καθ. Θεοφάνης Μαμουνέας την έρευνα στον τομέα «Επιχειρήσεων και Παραγωγικότητας». Η Καθ. Έλενα Ανδρέου, σε συνεργασία με τον Αν. Καθ. Άντρο Κούρτελλο, επέβλεψε την έρευνα στον τομέα «Μακροοικονομικών Προβλέψεων και Ανάλυσης». Τέλος, ο Καθ. Χριστόφορος Πισσαρίδης επέβλεψε την έρευνα στον τομέα «Απασχόληση».

II. Χρηματοδότηση

Συνεχιζόμενα ερευνητικά προγράμματα

Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys: Cyprus. Χρηματοδότηση ύψους €1.568.880 από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Οικονομικών για τη διεξαγωγή των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας στην Κύπρο για την περίοδο Μαΐου 2015 – Απριλίου 2021. Το πρόγραμμα αποτελεί μέρος του εναρμονισμένου προγράμματος Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Joint Harmonised European Union Programme of Business and Consumer Surveys) όπου συμμετέχουν όλες οι χώρες μέλη καθώς και υπό ένταξη χώρες. Το πρόγραμμα διενεργείται σε συνεργασία με την εταιρεία RAI Consultants Ltd, με συντονιστή το Διευθυντή του ΚΟΕ, Καθ. Πάνο Πασιαρδή.

Νέα ερευνητικά προγράμματα

Quarterly Property Price Indices for Cyprus: Χρηματοδότηση ύψους €105.000 για έρευνα διάρκειας τριών ετών από την Ελληνική Τράπεζα. Το πρόγραμμα ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2015 με ακαδημαϊκό υπεύθυνο το Διευθυντή του ΚΟΕ, Καθ. Πάνο Πασιαρδή.

EUROMOD update2-Microsimulation tool: Χρηματοδότηση ύψους €9.583 από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την παροχή υπηρεσιών διατήρησης και ενημέρωσης (update) του μοντέλου φοροπαροχών της

¹ Η απασχόληση Ακαδημαϊκών Συμβούλων στο ΚΟΕ είναι εξαιρετικά χρήσιμη γιατί ενισχύει τη συνεργασία των ερευνητών του ΚΟΕ με έμπειρους ακαδημαϊκούς και αναβαθμίζει την ποιότητα της έρευνας. Επιπλέον, ενισχύει τη συνεργασία του ΚΟΕ με το Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου και με άλλα κέντρα οικονομικής έρευνας στην Κύπρο και το εξωτερικό.

Κυπριακής οικονομίας που είναι ενσωματωμένο στο μοντέλο φοροπαροχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης EUROMOD. Στόχος του μοντέλου EUROMOD είναι η μελέτη των επιπτώσεων των φορολογικών και επιδοματικών πολιτικών στην κατανομή του εισοδήματος, φτώχεια, συμμετοχή στην αγορά εργασίας και απασχόληση στις διάφορες χώρες της ΕΕ αλλά και στην ΕΕ σαν σύνολο. Το πρόγραμμα ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2016 και συντονίζεται από το Διευθυντή του ΚΟΕ, Καθ. Πάνο Πασιαρδή.

Εισφορές

Μέρος της χρηματοδότησης του ΚΟΕ το 2015 προήλθε από εισφορές των πιο κάτω οργανισμών:

- Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης
- Κεντρική Τράπεζα
- Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- Υπουργείο Οικονομικών

Επίσης, εισέφεραν σε είδος το:

- Τμήμα Οικονομικών, με την παραχώρηση του μισού χρόνου ενός Καθηγητή για να εκτελεί χρέη Διευθυντή του ΚΟΕ, και
- Πανεπιστήμιο Κύπρου, με την παραχώρηση μιας γραμματέας, χώρου στέγασης και γραφειακού εξοπλισμού.

III. Διάχυση αποτελεσμάτων έρευνας

Περιοδικό Cyprus Economic Policy Review

Το αγγλόγλωσσο εξαμηνιαίο περιοδικό Cyprus Economic Policy Review (CyEPR), το οποίο εκδίδεται από το ΚΟΕ σε εξαμηνιαία βάση από το 2007, είναι ένα βασικό μέσο διάχυσης των αποτελεσμάτων της έρευνας που γίνεται στο ΚΟΕ, τόσο στην Κύπρο όσο και το εξωτερικό. Το CyEPR, επίσης, φιλοξενεί άρθρα από άτομα που δεν εργάζονται στο ΚΟΕ, όπως μέλη της Κυπριακής Εταιρείας Οικονομικών Μελετών (Cyprus Economic Society) και γενικότερα της ακαδημαϊκής και ευρύτερης επιστημονικής κοινότητας της Κύπρου και του εξωτερικού. Ενθαρρύνεται, επίσης, η δημοσίευση σχολίων και συζητήσεων σε θέματα επίκαιρου οικονομικού ενδιαφέροντος. Στόχος του CyEPR είναι η δημοσίευση υψηλής ποιότητας άρθρων που απευθύνονται σε φορείς σχεδιασμού οικονομικής πολιτικής, τεχνοκράτες, καθώς και επαγγελματίες και καλύπτουν θέματα τοπικού και διεθνούς ενδιαφέροντος.

Ενημερωτικό Δελτίο «Οικονομική Έρευνα»

Συνεχίστηκε η έκδοση ενημερωτικού δελτίου με τίτλο «Οικονομική Έρευνα», που κυκλοφορεί από το Φεβρουάριο του 2004. Το περιεχόμενό του βασίζεται, κυρίως, στην έρευνα που διεξάγει το ΚΟΕ. Συγκεκριμένα, παρουσιάζει συνοπτικά και σε απλή γλώσσα τα αποτελέσματα της έρευνας και παραπέμπει τους ενδιαφερόμενους στα σχετικά ΔΟΠ/ΔΟΑ και άρθρα στο περιοδικό Cyprus Economic Policy Review. Παράλληλα ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για εξελίξεις στο ΚΟΕ και το Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Η «Οικονομική Έρευνα» τοποθετείται στην ιστοσελίδα του Κέντρου και αποστέλλεται ηλεκτρονικά σε μεγάλο αριθμό παραληπτών στην Κύπρο, την Ελλάδα και άλλες χώρες. Από το 2013 εκδίδεται σε εξαμηνιαία βάση τους μήνες Μάρτιο και Οκτώβριο.

Σχόλια Οικονομικής Πολιτικής

Το ΚΟΕ δημοσιεύει άρθρα στην έκδοσή του με τίτλο «Σχόλιο Οικονομικής Πολιτικής». Τα Σχόλια αυτά εκδίδονται σποραδικά και έχουν ως κύριο στόχο τη δημοσιοποίηση αποτελεσμάτων της έρευνας που

διεξάγεται στο ΚΟΕ σε θέματα που βρίσκονται στην επικαιρότητα. Έχουν αποδειχθεί ένας ιδιαίτερα αποτελεσματικός τρόπος παρέμβασης του ΚΟΕ σε τρέχοντα ζητήματα της Κυπριακής οικονομίας.

Ενημερωτικό Δελτίο «Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας»

Από το Σεπτέμβριο του 2011 τα κύρια αποτελέσματα των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας (Business and Consumer Surveys) της Κύπρου παρουσιάζονται στη μηνιαία έκδοση «Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας». Στο δελτίο αναλύονται βραχυχρόνιες εξελίξεις στο επιχειρηματικό κλίμα (στις Υπηρεσίες, Λιανικό Εμπόριο, Κατασκευές και Μεταποίηση), καθώς και τάσεις στις προσδοκίες των νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση και της οικονομίας γενικότερα, όπως αποτυπώνονται στις μηνιαίες Έρευνες που διεξάγονται μεταξύ ανώτερων στελεχών επιχειρήσεων και καταναλωτών.

Ενημερωτικό Δελτίο «Οικονομικές Προοπτικές»

Από το Φεβρουάριο του 2012 στο ενημερωτικό δελτίο του ΚΟΕ «Οικονομικές Προοπτικές», που κυκλοφορεί σε τριμηνιαία βάση, παρουσιάζονται βραχυχρόνιες τριμηνιαίες προβλέψεις για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και τον πληθωρισμό στην Κυπριακή οικονομία. Οι προβλέψεις, που κατασκευάζονται βάσει σύγχρονων οικονομετρικών τεχνικών, αναλύονται στο δελτίο σε συνάρτηση με τις τρέχουσες τοπικές και διεθνείς οικονομικές εξελίξεις, τις προκλήσεις και τις μελλοντικές προοπτικές της Κυπριακής οικονομίας.

Ενημερωτικό Δελτίο «Ανάλυση Παραγωγικότητας»

Από το Σεπτέμβριο του 2013 στο ενημερωτικό δελτίο του ΚΟΕ «Ανάλυση Παραγωγικότητας» (Productivity Analysis), παρουσιάζονται δείκτες μέτρησης της παραγωγικότητας (εργασίας και ολικής παραγωγικότητας) για την Κυπριακή οικονομία συνολικά αλλά και για επιμέρους τομείς. Επιπλέον, γίνονται διάφορες συγκρίσεις όπως: της ολικής παραγωγικότητας με την παραγωγικότητα εργασίας, μεταξύ χρονικών περιόδων, μεταξύ τομέων της οικονομίας αλλά και με παρόμοιους δείκτες άλλων χωρών, και διατυπώνονται προτάσεις πολιτικής για βελτίωση της παραγωγικότητας.

Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης

Η σειρά «Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης» (ΔΟΠ/ΔΟΑ) εξακολούθησε και το 2015 να αποτελεί βασικό τρόπο αναλυτικής δημοσιοποίησης του έργου του ΚΟΕ. Τα ΔΟΠ/ΔΟΑ εκδίδονται σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές για να διασφαλίζεται ένα ικανοποιητικό επίπεδο παρουσίασης και περιεχομένου. Τα ΔΟΠ/ΔΟΑ είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του ΚΟΕ. Αναλυτικός κατάλογος των δοκιμίων παρατίθεται στο Παράρτημα.

Ιστοσελίδα

Περιέχει πληροφορίες για την έρευνα που διεξάγεται στο ΚΟΕ, τις δημοσιεύσεις, το προσωπικό, εκδηλώσεις, καθώς και νέα ή ανακοινώσεις του Κέντρου. Το περιεχόμενο της ιστοσελίδας του ΚΟΕ υπόκειται σε συνεχή ενημέρωση (<http://www.ucy.ac.cy/erc/el/>).

Άρθρα στα ΜΜΕ

Κατά το 2015 έγινε εκτενής αναφορά από Κυπριακές εφημερίδες και ιστοσελίδες σε κείμενα που δημοσίευσε το ΚΟΕ ως άρθρα στα ενημερωτικά δελτία του.

Παρουσιάσεις

- “A Backward-Bending and Forward-Falling Semi-log Model of Labour Supply” in the International Association of Applied Econometrics (IAAE) Conference, 25-27 Ιουνίου 2015, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.
- “The progressivity of public education in Greece during the era of depression” in the 14th Conference on Research on Economic Theory and Econometrics, 12-16 Ιουλίου 2015, Κρήτη, Ελλάδα.
- “The state of welfare state in Cyprus during 2008-2015” in the Fifth Conference “The State of the Welfare State in EU anno 1992 and 20 years later”, 19-20 Οκτωβρίου 2015, Leuven, Βέλγιο.
- “The CypERC Property Price Index: Changes and Outlook”, Ελληνική Τράπεζα, 18 Δεκεμβρίου 2015, Λευκωσία.

IV. Συμμετοχή σε εργαστήρια/συναντήσεις/ομάδες εργασίας

- Συμμετοχή στην ετήσια συνάντηση του EUROMOD, 6-7 Ιουλίου 2015, Αθήνα, Ελλάδα.
- Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κοινωνικής Πολιτικής (European Social Policy Network - ESPN), 28-29 Σεπτεμβρίου 2015, Βρυξέλλες, Βέλγιο.
- Συμμετοχή στο Εργαστήριο Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας «7th Joint EC-OECD Workshop on Recent Developments in Business and Consumer Surveys» που οργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, 30 Νοεμβρίου – 1 Δεκεμβρίου 2015, Παρίσι, Γαλλία.

V. Κοινωνική προσφορά

Το ΚΟΕ διαθέτει μέρος του χρόνου απασχόλησης του προσωπικού του για την εξυπηρέτηση αναγκών που συνδέονται με τη διαμόρφωση κατάλληλης οικονομικής πολιτικής στην Κύπρο. Συγκεκριμένα:

- Κύπριοι και ξένοι πανεπιστημιακοί και φοιτητές που ερευνούν θέματα της Κυπριακής οικονομίας προσεγγίζουν συχνά το ΚΟΕ για πληροφορίες, στοιχεία και μελέτες για την Κυπριακή οικονομία.
- Δημοσιογράφοι, βουλευτές, κυβερνητικοί λειτουργοί και εκπρόσωποι οργανωμένων συνόλων επικοινωνούν με τα μέλη του ακαδημαϊκού συμβουλίου και το προσωπικό του ΚΟΕ και ενημερώνονται για πορίσματα ερευνών του.
- Μέλη του προσωπικού του ΚΟΕ παρέχουν στοιχεία σε φοιτητές του Τμήματος Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου που διεξάγουν μελέτες για την Κυπριακή οικονομία.
- Μέλη του προσωπικού του ΚΟΕ συμμετέχουν σε συναντήσεις με διάφορους φορείς χάραξης οικονομικής πολιτικής, εκπροσώπων τραπεζών και άλλων οργανισμών με ενδιαφέρον στην κυπριακή οικονομία, με σκοπό τη συζήτηση των μακροοικονομικών εξελίξεων και προοπτικών.

VI. Ερευνητικές Δραστηριότητες

Οι ερευνητικές δραστηριότητες του ΚΟΕ κατανέμονται σε πέντε βασικούς τομείς: (i) Δημόσιων Οικονομικών και Φορολογίας, (ii) Νοικοκυριών και Κοινωνικής Ευημερίας, (iii) Επιχειρήσεων και Παραγωγικότητας, (iv) Μακροοικονομικών Προβλέψεων και Ανάλυσης και (v) Απασχόλησης. Πιο κάτω παρατίθενται οι δραστηριότητες του κάθε τομέα έρευνας στη διάρκεια του 2015, καθώς και οι ερευνητικές δραστηριότητες που δεν εντάσσονται σε κάποιο από τους πιο πάνω τομείς.

1.1 Τομέας Δημοσίων Οικονομικών και Φορολογίας

Επιβλέπων: Καθ. Πάνος Πασιαρδής

Η έρευνα στον Τομέα Δημοσίων Οικονομικών και Φορολογίας επικεντρώθηκε σε μεθόδους μέτρησης του δυνητικού προϊόντος (ΑΕΠ) και του παραγωγικού χάσματος, καθώς και σε αξιολόγηση του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής της Κύπρου που υπογράφηκε με την Τρόικα.

1.1.1 Μέθοδοι μέτρησης του δυνητικού προϊόντος και του παραγωγικού χάσματος

Σε αυτή τη μελέτη περιγράφονται εναλλακτικές μέθοδοι μέτρησης του δυνητικού προϊόντος (ΑΕΠ) και κατ' επέκταση του παραγωγικού χάσματος, δηλαδή της διαφοράς μεταξύ του δυνητικού και του παραγόμενου προϊόντος σε μια οικονομία. Περιγράφεται λεπτομερώς η μεθοδολογία και οι υποθέσεις που χρησιμοποιεί η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) για μέτρηση του παραγωγικού χάσματος στις χώρες-μέλη της. Η μελέτη αυτή μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για συζήτηση κατά πόσο η μεθοδολογία και οι υποθέσεις που υιοθετήθηκαν από την ΕΕ για μέτρηση του παραγωγικού χάσματος είναι κατάλληλες για την Κυπριακή Οικονομία.

Οι μέθοδοι εκτίμησης του δυνητικού προϊόντος που έχουν προταθεί στη βιβλιογραφία μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες: μη θεωρητικές (non-structural) τεχνικές, μεθόδους βασισμένες στην οικονομική θεωρία (structural) και υβριδικές που είναι συνδυασμός των προηγούμενων δύο.

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν τεχνικές που βασίζονται σε στατιστικά φίλτρα αφαίρεσης της τάσης, όπως το Hodrick-Prescott (HP) filter, η διάσπαση Beveridge-Nelson και το Band-Pass filter. Βασικό πλεονέκτημα των μη θεωρητικών μεθόδων είναι η απλότητα, η ευκολία εφαρμογής τους σε πολλές διαφορετικές οικονομικές σειρές και ο μικρός αριθμός πληροφοριών που χρειάζονται στην εφαρμογή τους. Ωστόσο, το βασικό μειονέκτημά τους είναι η μη στήριξή τους σε οικονομικές αρχές, οπότε τα ευρήματά τους δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εξαγωγή συμπερασμάτων πολιτικής.

Στη δεύτερη κατηγορία οι μέθοδοι βασίζονται σε οικονομικά μοντέλα όπως η συνάρτηση παραγωγής, το δυναμικό στοχαστικό μοντέλο γενικής ισορροπίας (DSGE model) και το διαρθρωτικό αυτοπαλινδρομικό (SVAR) μοντέλο. Το πλεονέκτημά τους είναι η σύνδεση των αποτελεσμάτων τους με την οικονομική θεωρία, οπότε μπορούν να εξαχθούν κατευθυντήριες γραμμές για σχεδιασμό οικονομικής πολιτικής. Όμως, χρειάζονται πολλές πληροφορίες και είναι λιγότερο ευέλικτες από τις μη θεωρητικές μεθόδους.

Οι υβριδικές μέθοδοι είναι ουσιαστικά επέκταση των μη θεωρητικών μεθόδων με τη συμπερίληψη οικονομικών αρχών. Αυτό όμως έχει σαν αποτέλεσμα να είναι πιο περίπλοκες και να χρειάζονται περισσότερη πληροφορία στην εφαρμογή τους. Επίσης, κάθε υπό εξέταση οικονομική σειρά χρειάζεται ειδική μεταχείριση και είναι λιγότερο ευέλικτες σε σχέση με τις μη θεωρητικές μεθόδους.

Στη μελέτη περιγράφεται η μεθοδολογία, τα δεδομένα, καθώς και οι υποθέσεις που χρησιμοποιεί η ΕΕ για μέτρηση του παραγωγικού χάσματος στις χώρες μέλη της. Η μεθοδολογία της ΕΕ βασίζεται στη μέθοδο συνάρτησης παραγωγής Cobb-Douglas με σταθερές αποδόσεις κλίμακας, σε συνδυασμό με τη χρήση στατιστικών φίλτρων όπως το Kalman filter για τον υπολογισμό του δυνητικού επιπέδου παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής, ή το HP filter για την αφαίρεση της τάσης από τη διαχρονική σειρά του ποσοστού συμμετοχής στην αγορά εργασίας.

Η μελέτη αυτή αποτελεί μέρος ευρύτερης έρευνας για ανάλυση της μεθοδολογίας της ΕΕ για υπολογισμό του παραγωγικού χάσματος και μελέτης της καταλληλότητας του μοντέλου και των υποθέσεων που γίνονται για την Κύπρο.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα κυκλοφορήσουν στο Δοκίμιο:

Polycarpou A., “Methodologies for estimating the output GAP with an application to Cyprus”, Economic Analysis Paper No. 10-15, Economics Research Centre, University of Cyprus, December 2015.

1.1.2 Το Πρόγραμμα Προσαρμογής της Κύπρου - Αναγκαιότητα ή λάθος φάρμακο

Η μελέτη αυτή επιχειρήσει να αξιολογήσει κατά πόσο το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής της Κύπρου που υπογράφηκε με την Τρόικα ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για τη διόρθωση των ανισορροπιών στην οικονομία το 2013. Αν και οι παράγοντες που οδήγησαν σε αυτές τις ανισορροπίες φαίνεται να είναι εξωγενούς χαρακτήρα, υποστηρίζεται ότι τα βασικά προβλήματα ήταν γηγενή.

Το 2008, η κυπριακή οικονομία παρουσίαζε μια αρκετά ικανοποιητική εικόνα. Ωστόσο, μια πιο προσεκτική αξιολόγηση θα είχε φέρει στην επιφάνεια τις υπάρχουσες κρυμμένες διαρθρωτικές ανισορροπίες, οι οποίες οδήγησαν κατά τα επόμενα χρόνια, σε μια μη βιώσιμη φούσκα. Αυτές οι γηγενείς ανισορροπίες δεν αντιμετωπίστηκαν, ενώ αντίθετα η αναπροσαρμογή καθυστέρησε και οι διαπραγματεύσεις με την Τρόικα πήραν ένα υπερβολικά μεγάλο χρονικό διάστημα για να ολοκληρωθούν, με σοβαρές συνέπειες.

Εν αντιθέσει με τα ανωτέρω, η εφαρμογή του προγράμματος προσαρμογής της Κύπρου θεωρείται ως επιτυχής. Ωστόσο, δεδομένων των μάλλον χαμηλών προοπτικών ανάπτυξης, χρειάζονται περισσότερες μεταρρυθμίσεις. Στη συζήτηση που διεξάγεται σήμερα, υποστηρίζεται η αξιοποίηση των αντιληπτών δημοσιονομικών περιθωρίων για την τόνωση της οικονομίας. Ωστόσο, υποστηρίζεται ότι το ενδεχόμενο υιοθέτησης μιας επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής δεν είναι ισχυρό λόγω του ακόμη υψηλού επιπέδου του δημόσιου χρέους.

Ορισμένα στοιχεία του Μνημονίου Συναντίληψης είναι εξαιρετικά αμφιλεγόμενα. Το πιο σημαντικό ήταν η διάσωση με ίδια μέσα των ανασφάλιστων καταθετών. Η μελέτη υποστηρίζει ότι, αντί της εκ των προτέρων επιβολής ζημιών στους ανασφάλιστους καταθέτες, μια μακροχρόνια πορεία προσαρμογής του τραπεζικού τομέα θα ήταν προτιμότερη, επειδή θα επέτρεπε στην οικονομία να προσαρμοστεί ομαλότερα, χωρίς να καταστραφεί η εμπιστοσύνη στο τραπεζικό και ευρύτερο χρηματοοικονομικό σύστημα. Τέλος, η μελέτη εξετάζει, επίσης, το θέμα της πολιτικής ιδιοκτησίας του μεταρρυθμιστικού προγράμματος.

Τα αποτελέσματα της έρευνας κυκλοφόρησαν στο άρθρο:

Charalambous A., “The Cyprus Adjustment Programme - Necessity or Wrong Medicine”, Cyprus Economic Policy Review 9:2, 21-34, 2015.

1.2 Τομέας Νοικοκυριών και Κοινωνικής Ευημερίας

Επιβλέπων: Καθ. Πάνος Πασιαρδής

Στη διάρκεια του 2015 η έρευνα στον Τομέα Νοικοκυριών και Κοινωνικής Ευημερίας εστιάστηκε σε θέματα (α) εκτίμησης των συνεπειών των πολιτικών λιτότητας στη δημόσια εκπαίδευση τόσο όσον αφορά την αξία των παρεχόμενων υπηρεσιών όσο και των αναδιανεμητικών επιπτώσεών τους, (β) στη μελέτη των σημαντικότερων αλλαγών και εξελίξεων που έγιναν στα πλαίσια του κυπριακού συστήματος κοινωνικής προστασίας κατά την περίοδο 2008-2015, καθώς και (γ) στη διερεύνηση των προσδιοριστικών παραγόντων των προτιμήσεων της αναδιανομής του εισοδήματος στην Κύπρο.

1.2.1 Εκπαίδευση και λιτότητα

Ο σκοπός της μελέτης ήταν να εκτιμήσει τις συνέπειες των πολιτικών λιτότητας στη δημόσια εκπαίδευση τόσο όσον αφορά την αξία των παρεχόμενων υπηρεσιών όσο και των αναδιανεμητικών επιπτώσεών τους. Γενικότερα, οι πολιτικές λιτότητας (δηλαδή τα μέτρα σύμπτυξης του κόστους) επιδρούν στα δημόσια αγαθά με δύο τρόπους: αφενός επηρεάζουν κατά κύριο λόγο με αρνητικό τρόπο, χωρίς όμως αυτό να είναι πάντα βέβαιο, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, και αφετέρου μειώνουν το κόστος ανά επωφελούμενο από τις υπηρεσίες αυτές. Είναι σημαντικό να γίνει αντιληπτό ότι, αντίθετα από τη συμβατική άποψη που προβάλλεται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κυριαρχεί στο δημόσιο διάλογο, οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της λιτότητας δεν είναι αναγκαστικά αρνητικές. Αν η μείωση του κόστους δεν συνοδεύεται από σημαντικές επιπτώσεις στην ποιότητα των υπηρεσιών, τότε η συνολική αποτελεσματικότητα του συστήματος ενδέχεται να βελτιωθεί. Αντίθετα, αν η πτώση στην ποιότητα των υπηρεσιών είναι σημαντική τότε το κοινωνικό κόστος ενδέχεται να είναι τεράστιο. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό χρήζει εμπειρικής διερεύνησης και δεν θα πρέπει να δίνεται σε ad hoc βάση με γνώμονα τις όποιες ιδεολογικές/πολιτικές προκαταλήψεις.

Η εμπειρική μελέτη του προβλήματος βασίστηκε στην εκτίμηση των παραμέτρων ενός συστήματος ζήτησης που επιτρέπει την αποτίμηση σε χρηματικούς όρους της προθυμίας των νοικοκυριών να πληρώσουν για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Οι εκτιμήσεις αυτές υπολογίστηκαν σε χρονικές περιόδους που αντιστοιχούν πριν και μετά τα μέτρα λιτότητας (2009 και 2013) στην Ελλάδα και τα αποτελέσματα ερμηνεύονται σε σχέση με τις αντίστοιχες μεταβολές στις κατά κεφαλήν δημόσιες δαπάνες. Η μελέτη βασίστηκε σε στοιχεία της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) που, πέρα από λεπτομερή δεδομένα αναφορικά με την κατανάλωση του νοικοκυριού, περιέχουν πληροφόρηση για τα δημογραφικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των ατόμων.

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την εκτίμηση των συνεπειών της λιτότητας στην αποτίμηση της αξίας της δημόσιας εκπαίδευσης βοηθούν (α) να εξαχθούν συμπεράσματα για τα μέτρα λιτότητας που έχουν ήδη υλοποιηθεί και (β) να σχεδιαστούν μελλοντικές προτάσεις πολιτικής που θα στοχεύουν τόσο τη βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας όσο και τις αναδιανεμητικές του επιπτώσεις με στόχο ένα πιο προοδευτικό σύστημα δημόσιας εκπαίδευσης.

Τα αποτελέσματα της έρευνας βρίσκονται στο Δοκίμιο:

Andreou, S. N., Koutsampelas, C. and P. Tsakloglou, "The progressivity of public education in Greece in the era of depression" Economic Policy Paper No. 07-15, Economics Research Centre, University of Cyprus, December 2015.

1.2.2 Το κοινωνικό κράτος στην Κύπρο, 2008-2015

Η μελέτη περιγράφει τις σημαντικότερες αλλαγές και εξελίξεις που έλαβαν χώρα στα πλαίσια του κυπριακού συστήματος κοινωνικής προστασίας κατά την περίοδο 2008-2015. Σε αυτό το διάστημα η οικονομία της Κύπρου συρρικνώθηκε αισθητά με αποτέλεσμα: υψηλά ποσοστά ανεργίας, πτώση των μισθών, πτώση της κατανάλωσης των νοικοκυριών, δημοσιονομικές δυσχέρειες και κοινωνική δυσανεμία. Η μελέτη βασίζεται σε συλλογή στατιστικών στοιχείων από διάφορες πηγές (EuroStat, ESSPROS, Στατιστική Υπηρεσία της Κύπρου καθώς και άλλες επίσημες πηγές όπως για παράδειγμα επίσημες εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Η ανάλυση έχει εμπλουτιστεί, επίσης, από την πιο πρόσφατη βιβλιογραφία σε ζητήματα κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής που αφορούν την Κύπρο.

Συνολικά, το σύστημα κοινωνικής προστασίας έγινε αντικείμενο πολλών μεταρρυθμίσεων που είχαν ως σκοπό την προσαρμογή του στις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις της εποχής. Η μεταρρυθμιστική

προσπάθεια χαρακτηρίζεται από μια σταδιακή μεταβολή από καθολικές πολιτικές σε περισσότερο στοχευμένες που όμως ακολουθούν (τουλάχιστον στις περισσότερες περιπτώσεις) προοδευτικές αρχές, καθώς, επίσης, και από μια ευδιάκριτη έμφαση στην οικονομική αποτελεσματικότητα (ή δημοσιονομική βιωσιμότητα όπως αλλιώς έχει χαρακτηριστεί). Παράλληλα, μια σειρά δομικού τύπου μεταρρυθμίσεων είναι ήδη στα πλαίσια της υλοποίησής τους. Κενά στην παροχή των κοινωνικών υπηρεσιών που προϋπήρχαν της κρίσης έχουν αμβλυνθεί εξαιτίας της δημιουργώντας, εν τέλει, ένα επίπεδο κοινωνικής συναίνεσης ότι η κυβέρνηση θα πρέπει να προχωρήσει σε επιπλέον μεταρρυθμίσεις στο εγγύς μέλλον.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα κυκλοφορήσουν σε άρθρο που θα περιληφθεί σε συλλογικό τόμο που θα εκδώσει το Πανεπιστήμιο Leuven του Βελγίου.

1.2.3 Προσδιοριστικοί παράγοντες των προτιμήσεων αναδιανομής του εισοδήματος

Η μελέτη εξετάζει τους προσδιοριστικούς παράγοντες των προτιμήσεων της αναδιανομής του εισοδήματος στην Κύπρο χρησιμοποιώντας δύο βάσεις δεδομένων: την Παγκόσμια Έρευνα Αξιών (World Values Survey, WVS) και την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα (European Social Survey, ESS). Η σημασία αυτής της μελέτης πηγάζει από τις συνέπειες της πρόσφατης οικονομικής κρίσης σχετικά με το μέγεθος του αναδιανεμητικού χαρακτήρα της κυβέρνησης και την αύξηση της οικονομικής ανισότητας. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι το τρέχον εισόδημα και οι αντιλήψεις για τη δικαιοσύνη στην επίτευξη οικονομικών αποτελεσμάτων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον καθορισμό των προτιμήσεων για την αναδιανομή του εισοδήματος στην Κύπρο.

Τα αποτελέσματα της έρευνας βρίσκονται στο Δοκίμιο:

Kourtellos A. and K. Petrou, ""Preferences for Redistribution in Cyprus", Economic Policy Paper No. 06-15, Economics Research Centre, University of Cyprus, December 2015.

1.3 Τομέας Επιχειρήσεων και Παραγωγικότητας

Επιβλέπων: Καθ. Θεοφάνης Μαμουνέας

Στη διάρκεια του 2015 η έρευνα στον Τομέα των Επιχειρήσεων και Παραγωγικότητας εστιάστηκε, σε συγκρίσεις της παραγωγικότητας στον τουριστικό τομέα ευρωπαϊκών χωρών καθώς σε συγκρίσεις παραγωγικότητας ανάμεσα σε χώρες της Ευρώπης.

1.3.1 Σύγκριση παραγωγικότητας μεταξύ τομέων της Κύπρου και ΕΕ: Τουρισμός

Η σημασία της τουριστικής βιομηχανίας για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της Ευρώπης και ο ρόλος του τουρισμού ως κινητήριας δύναμης της ανάπτυξης είναι γνωστές. Ο τομέας του κυπριακού τουρισμού ήταν και θα είναι πολύ σημαντικός για το μέλλον όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Για να συνεχίσει να αναπτύσσεται όμως πρέπει να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά του, δεδομένου μάλιστα ότι τα τελευταία χρόνια βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μεγάλο ανταγωνισμό, όχι μόνο από τις νότιες χώρες της Μεσογείου αλλά και από νέους ανταγωνιστές στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Ένας τρόπος για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας είναι μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας.

Ο κύριος στόχος αυτής της μελέτης ήταν να συγκρίνει τις διαφορές στο προϊόν και την παραγωγικότητα της τουριστικής βιομηχανίας μεταξύ Κύπρου και Ευρωπαϊκών χωρών, για την περίοδο 2000-2012. Εξετάστηκε το πώς παράγοντες όπως η ποιότητα των υπηρεσιών, η ποιότητα του περιβάλλοντος, η

δημόσια υποδομή, ο πολιτισμός και η ασφάλεια μπορούν να εξηγήσουν τις παρατηρούμενες διαφορές στο προϊόν και την παραγωγικότητα μεταξύ της Κύπρου και 20 χωρών της Ευρώπης. Εκτός από αυτούς τους παράγοντες, η διαφορά στο προϊόν της τουριστικής βιομηχανίας οφείλεται σε διαφορές στο κεφαλαίο και την εργασία και σε διαφορές στην παραγωγικότητα.

Οι χώρες με υψηλότερο προϊόν είναι: η Ισπανία, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Αυστρία, η Ολλανδία, η Πορτογαλία και το Βέλγιο. Στις περισσότερες χώρες η διαφορά στο προϊόν οφείλεται στις διαφορές των παραδοσιακών εισροών (εργατικού δυναμικού και επενδύσεων). Η ποιότητα των υπηρεσιών και οι δημόσιες δαπάνες για την ασφάλεια, τον πολιτισμό και τις υποδομές έχουν θετική συμβολή στη διαφορά του προϊόντος. Η ποιότητα του περιβάλλοντος, που μετριέται από τα απόβλητα που δημιουργούνται, έχει αρνητική συμβολή.

Διαφορές στην παραγωγικότητα, έχουν σημαντική συμβολή στο προϊόν. Η Κύπρος είναι κάτω από το μέσο όρο σε σχέση με το προϊόν του τουριστικού τομέα, και κοντά σε σχέση με την παραγωγικότητα. Όπως και στις άλλες χώρες, σημαντικό ρόλο παίζουν οι παραδοσιακές εισροές, που είναι σε χαμηλότερα επίπεδα από το μέσο όρο. Οι δημόσιες δαπάνες και η ποιότητα των υπηρεσιών δεν είναι επαρκείς, και η ποιότητα του περιβάλλοντος συμβάλλει στη μείωση της διαφοράς του προϊόντος του τομέα.

Τα αποτελέσματα της μελέτης βρίσκονται στο Δοκίμιο:

Mamuneas T. and E. Ketteni "Comparisons of productivity among European sectors and Cyprus: the case of the tourism industry", Economic Policy Paper No. 09-15, Economics Research Centre, University of Cyprus, December 2015.

1.3.2 Πολυμερείς συγκρίσεις παραγωγικότητας ανάμεσα σε χώρες της Ευρώπης

Οι πολυμερείς συγκρίσεις αφορούν συγκρίσεις ολικής παραγωγικότητας ανάμεσα σε διάφορες χώρες με τη χρήση δεικτών. Σε αυτά τα μοντέλα οι συγκρίσεις μπορούν να γίνουν και διαχρονικές (στο χρόνο), αλλά και διαστρωματικές (ανάμεσα σε χώρες). Ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η σύγκριση είναι με το να θέσει κάποιος και να κατασκευάσει μια χώρα βάση (Μέση Χώρα). Όταν μετά δημιουργηθούν οι δείκτες της παραγωγικότητας για κάθε χώρα αλλά και για τη χώρα βάσης, τότε μπορούν να γίνουν οι οποιεσδήποτε συγκρίσεις. Επίσης, ως επακόλουθο μπορεί κάποιος να κατατάξει και τις χώρες ανάλογα με τα αποτελέσματά τους.

Ο σκοπός της μελέτης αυτής ήταν να αναλύσει τις διαφορές ανάμεσα σε επίπεδα παραγωγικότητας μεταξύ Ευρωπαϊκών χωρών κατά την περίοδο 2000-2012. Τα αποτελέσματα της μελέτης υποδεικνύουν ότι οι χώρες της Δυτικής και Κεντρικής Ευρώπης έχουν υψηλότερα επίπεδα παραγωγικότητας σε σύγκριση με τις Μεσογειακές και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Επιπλέον παρατηρούμε μια διαχρονική αύξηση της παραγωγικότητας στις πλείστες χώρες του δείγματός μας. Η αύξηση αυτής της παραγωγικότητας στη Δυτική και Κεντρική Ευρώπη οφείλεται κυρίως στην αύξηση του προϊόντος των συγκεκριμένων χωρών, ενώ η αντίστοιχη αύξηση στις Μεσογειακές και Ανατολικές χώρες προέρχεται από την πιο αποτελεσματική χρήση των εισροών τους.

Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι με βάση τα αποτελέσματά μας οι λιγότερο παραγωγικές χώρες είναι αυτές με τη μεγαλύτερη ανάπτυξη στην παραγωγικότητά τους. Δηλαδή, οι Μεσογειακές και οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης παρουσιάζουν μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης της παραγωγικότητας σε σύγκριση με τις χώρες της Δυτικής και Κεντρικής Ευρώπης. Η ώθηση της παραγωγικότητας αποτελεί ένα σημαντικό μέσο προς τη μελλοντική ευημερία, ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα μιας χώρας. Άρα η

αύξησή της θα πρέπει να καθιστά πρωταρχικό στόχο πολιτικής των Ευρωπαϊκών χωρών ανάμεσά τους και της Κύπρου.

Η Κύπρος φαίνεται να κατέχει μια από τις χαμηλότερες θέσεις στην κατάταξη των χωρών με βάση την παραγωγικότητά τους. Συγκεκριμένα ανήκει στην ομάδα με τις λιγότερο παραγωγικές χώρες. Ανάμεσα σε αυτές κατέχει την καλύτερη θέση (με ψηλότερη παραγωγικότητα) μετά από το 2005 αλλά παρέμεινε εκεί μέχρι το 2012 παρόλο που η παραγωγικότητα της διαχρονικά φαίνεται να αυξάνεται. Το γεγονός όμως ότι η θέση της στην κατάταξη δεν αλλάζει και παραμένει στη ίδια ομάδα χωρών μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Κυπριακή οικονομία θα πρέπει να αυξήσει ακόμη περισσότερο την παραγωγικότητά της αν θα καταφέρει να φτάσει τις χώρες που βρίσκονται ψηλά στην κατάταξη. Η επίτευξη υψηλής παραγωγικότητας είναι πολύ σημαντική για την Κυπριακή οικονομία. Η Κυπριακή οικονομία θα πρέπει να ψάξει να βρει το δικό της δρόμο μέσω μεταρρυθμίσεων (όπως ιδιωτικοποιήσεις και επενδύσεις) που θα έχουν στόχο την περαιτέρω αύξηση της παραγωγικότητας, με αποτέλεσμα την οικονομική της ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Τα αποτελέσματα της μελέτης κυκλοφόρησαν στο άρθρο:

Mamuneas T. and E. Ketteni, "Multilateral Comparisons of Productivity among European Countries", Cyprus Economic Policy Review 9:1, 23-30, 2015.

1.4 Τομέας Μακροοικονομικών Προβλέψεων και Ανάλυσης

Επιβλέποντες: Καθ. Έλενα Ανδρέου και Αν. Καθ. Αντρος Κούρτελλος

Η έρευνα στον Τομέα Μακροοικονομικών Προβλέψεων και Ανάλυσης το 2015 επικεντρώθηκε στη μελέτη των επιπτώσεων και πηγών αναταραχών στην Κυπριακή οικονομία, στην κατασκευή, ανάλυση και πρόβλεψη δεικτών τιμών ακινήτων για την Κύπρο (Δείκτες Τιμών Ακινήτων ΚΟΕ) και στην εκτίμηση των επιπτώσεων μακροοικονομικών μεταβλητών στο Δείκτη Τιμών Κατοικιών του ΚΟΕ.

Επιπλέον, βασική δραστηριότητα του Τομέα είναι η κατασκευή και ανάλυση των προβλέψεων για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και τον πληθωρισμό στην Κύπρο, που δημοσιεύονται σε τριμηνιαία βάση στο δελτίο «Οικονομικές Προοπτικές», καθώς και η ανάλυση των στοιχείων από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύονται μηνιαίως στο δελτίο «Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας». Παράλληλα, ο τομέας ασχολείται με την ανάπτυξη εργαλείων/μοντέλων για σκοπούς μακροοικονομικής ανάλυσης της Κυπριακής οικονομίας, καθώς και τη βελτίωση των υφιστάμενων τεχνικών.

1.4.1 Επιπτώσεις και πηγές αναταραχών στην Κυπριακή οικονομία: Τομεακή ανάλυση

Η μελέτη αυτή εξετάζει το μέγεθος της μακροχρόνιας αντίδρασης της οικονομικής δραστηριότητας σε διάφορων ειδών αναταραχές. Χρησιμοποιείται ένα σύστημα εξισώσεων για τους τομείς της οικονομίας μέσω του οποίου μπορούν να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις αναταραχών στο ρυθμό ανάπτυξης των τομέων και της οικονομίας συνολικά. Η εμπειρική ανάλυση χρησιμοποιεί τριμηνιαία στοιχεία για την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (σε σταθερές τιμές) οκτώ τομέων, οι οποίοι καλύπτουν το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας στην Κύπρο, για να εξετάσει τη μακροχρόνια αντίδραση της παραγωγής των τομέων και της οικονομίας σε μακροοικονομικές και άλλες αναταραχές. Οι μακροοικονομικές αναταραχές σχετίζονται με τις διεθνείς τιμές του πετρελαίου, το δανεισμό, τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και το χρηματιστήριο.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι αναταραχές που προκύπτουν μεμονωμένα σε τομείς είναι τουλάχιστον το ίδιο σημαντικές με μακροοικονομικές αναταραχές στη δημιουργία διακυμάνσεων στην παραγωγή τόσο των τομέων όσο και της οικονομίας συνολικά. Επιπρόσθετα, στους τομείς των χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων, επαγγελματικών υπηρεσιών, κατασκευών και άλλων υπηρεσιών, οι επιπτώσεις των αναταραχών είναι μεγαλύτερες και πιο παρατεταμένες. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν την ανάγκη για πιο στοχευμένες οικονομικές πολιτικές και μεταρρυθμίσεις για να αντιμετωπιστούν αδυναμίες συγκεκριμένων τομέων και να περιοριστούν οι επιπτώσεις των μεμονωμένων αναταραχών σε τομείς.

Ανάμεσα στις μακροοικονομικές αναταραχές που εξετάστηκαν, τις ισχυρότερες άμεσες επιπτώσεις στην ανάπτυξη της οικονομίας ως σύνολο εκτιμάται ότι έχουν αυτές που σχετίζονται με το δανεισμό και τις τιμές πετρελαίου. Οι επιπτώσεις των αναταραχών που σχετίζονται με το δανεισμό διοχετεύονται στη συνολική παραγωγή μέσω των επιδράσεων στην προστιθέμενη αξία των χρηματοπιστωτικών, ασφαλιστικών, επαγγελματικών και άλλων υπηρεσιών καθώς και των κατασκευών. Η μακροπρόθεσμη αντίδραση της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας σε αναταραχές στις διεθνείς τιμές πετρελαίου προκαλείται κυρίως από τις διακυμάνσεις στην παραγωγή στους τομείς των κατασκευών και άλλων υπηρεσιών.

Τα αποτελέσματα της έρευνας βρίσκονται στο Δοκίμιο:

Pashourtidou N. and C. S. Savva, "Persistence and sources of shocks in the Cypriot economy: A multi-sectoral model", Economic Analysis Paper No. 01-15, Economics Research Centre, University of Cyprus, August 2015.

1.4.2 Επιπτώσεις μακροοικονομικών μεταβλητών στο Δείκτη Τιμών Κατοικιών

Η αγορά κατοικιών αποτελεί ένα δημοφιλές θέμα μελέτης για πολλές χώρες. Από τη σκοπιά του δημόσιου τομέα, αποτελεί ένα μεγάλο μέρος των κρατικών εσόδων ενώ από την σκοπιά των νοικοκυριών, αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του πλούτου τους και τον πιο κοινό τύπο εξασφάλισης για υποθήκη.

Σε ότι αφορά στη συμπεριφορά της συγκεκριμένης αγοράς, σε πολλές χώρες ανά το παγκόσμιο, παρουσιάζει μεγάλες κυκλικές διακυμάνσεις, τόσο στις τιμές όσο και στον όγκο των πωλήσεων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η συγκεκριμένη συμπεριφορά να αποτελεί σημαντικό θέμα έρευνας, με απώτερο στόχο την εύρεση πιθανής επιρροής που έχουν οι μακροοικονομικές μεταβλητές στις τιμές των κατοικιών.

Με βάση τη σχετική βιβλιογραφία έχει αποδειχθεί ότι μια σειρά από μακροοικονομικές μεταβλητές (επιτόκια, προσφορά χρήματος, πληθωρισμός, ανεργία και οικονομική ανάπτυξη) επηρεάζουν τις τιμές των κατοικιών. Παρ' όλα αυτά, οι περισσότερες μελέτες δεν λαμβάνουν υπόψη τυχόν διαρθρωτικές αλλαγές στη συμπεριφορά τους. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένα αποτελέσματα σχετικά με την πραγματική εικόνα της σχέσης μεταξύ των μακροοικονομικών μεταβλητών και των τιμών των κατοικιών.

Ο σκοπός της εργασίας αυτής είναι να διερευνήσει πώς οι αλλαγές σε βασικές μακροοικονομικές μεταβλητές επηρεάζουν τις τιμές των κατοικιών, ανάλογα σε ποια φάση των κυκλικών διακυμάνσεων βρίσκεται η οικονομία. Πιο συγκεκριμένα, για το σκοπό αυτό εφαρμόζεται οικονομετρική μεθοδολογία (two-regime univariate Markov switching model) η οποία αναλύει τις επιπτώσεις των μακροοικονομικών μεταβολών στο ρυθμό αλλαγής του δείκτη τιμών των κατοικιών στην Κύπρο ανάλογα με τα στάδια που βρίσκεται η οικονομία («ανόδου» ή «κρίσης»), για την περίοδο 2001 μέχρι 2014.

Τα κύρια ευρήματα δείχνουν ότι οι τιμές των κατοικιών στην Κύπρο επηρεάζονται από τις μακροοικονομικές μεταβλητές μόνο στην περίπτωση που η οικονομία βρίσκεται σε στάδιο («ανόδου») ενώ σε στάδια «κρίσης» η επιρροή των μακροοικονομικών μεταβλητών είναι αμελητέα.

Τα αποτελέσματα της έρευνας βρίσκονται στο Δοκίμιο:

Savva S. C., "House Price Dynamics and the Reaction to Macroeconomic Changes: The Case of Cyprus", Economic Analysis Paper No. 02-15, Economics Research Centre, University of Cyprus, October 2015.

1.4.3 Ο Δείκτης Τιμών Ακινήτων του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών

Η τρέχουσα οικονομική κρίση στην Κύπρο έκανε πιο επιτακτική την ανάγκη για την ανάπτυξη εργαλείων που αφορούν την παρακολούθηση των αλλαγών στην εγχώρια αγορά ακινήτων. Οι εξελίξεις στην αγορά ακινήτων και ειδικότερα οι αλλαγές στις τιμές των ακινήτων είναι σημαντικοί παράμετροι τόσο για τις αποφάσεις του ιδιωτικού τομέα (π.χ. επενδυτές, εμπορικές τράπεζες), όσο και για τη χάραξη πολιτικής (π.χ. κυβέρνηση, κεντρική τράπεζα).

Η συστηματική μέτρηση των τιμών των ακινήτων μέσω της κατασκευής εξειδικευμένων δεικτών μπορεί, μεταξύ άλλων

- (i) να οδηγήσει σε πιο τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων από τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά
- (ii) να παρέχει πολύτιμα εργαλεία στις εμπορικές τράπεζες τόσο για τον έγκαιρο εντοπισμό σε ανοίγματα δανειακών χαρτοφυλακίων όσο και σε θέματα αξιολόγησης των κεφαλαιακών αποθεμάτων τους και
- (iii) να βοηθήσει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σε θέματα μακροοικονομικής πολιτικής, καθώς και στο σχεδιασμό των συστημάτων φορολογίας του κράτους.

Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη αυτή:

- παρουσιάζει τόσο λεπτομέρειες για την κατασκευή μιας νέας βάσης δεδομένων, χρησιμοποιώντας τις διαφημίσεις από τοπικές εφημερίδες για τη συλλογή των μηνιαίων τιμών, όσο και σχετικές πληροφορίες για τους διάφορους τύπους των ακινήτων (κατοικίες, διαμερίσματα, οικόπεδα κ.λπ.) σε διάφορες περιοχές της Κύπρου την περίοδο μετά το 2000.
- προτείνει μοντέλα για την εκτίμηση των δεικτών των ακινήτων που μπορεί να παρέχουν ένα μέτρο της τριμηνιαίας μεταβολής των τιμών, σε συνδυασμό με την αξιολόγηση της αξιοπιστίας του εν λόγω μέτρου
- προτείνει οικονομετρικά μοντέλα για την ανάλυση των παραγόντων (χαρακτηριστικά ακινήτων και μακροοικονομικές μεταβλητές) που επηρεάζουν τις τιμές των ακινήτων
- προτείνει οικονομετρικά μοντέλα για τη συστηματική κατασκευή προβλέψεων για τη μελλοντική εξέλιξη των τιμών των ακινήτων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας βρίσκονται στο Δοκίμιο:

Karagiannakis C., P. Pashardes, N. Pashourtidou and S. Andreou, "The CypERC property price index: Data and estimation methods", Economic Analysis Paper No. 03-15, Economics Research Centre, University of Cyprus, November 2015.

1.5 Τομέας Απασχόλησης

Επιβλέπων: Καθ. Χριστόφορος Πισσαρίδης

Το Ερευνητικό Πρόγραμμα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών με κύριο συντονιστή τον Νομπελίστα Οικονομολόγο Χριστόφορο Πισσαρίδη εστίασε στην απασχόληση στην Ευρώπη συμπεριλαμβανομένων και των νέων μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το πρώτο μέρος του ερευνητικού έργου αφορά την απασχόληση στην Ευρώπη. Συγκεκριμένα, μελετήθηκε το επίπεδο της απασχόλησης και το είδος των νέων θέσεων εργασίας. Επίσης, έχει πραγματοποιηθεί ενδελεχής έρευνα των θεσμών και των πολιτικών με σκοπό να γίνει αντιληπτός ο βαθμός της επιρροής τους στη δημιουργία θέσεων εργασίας και να καθοριστεί η βέλτιστη πολιτική για την επίτευξη εθνικών ή/και ευρωπαϊκών στόχων σε επίπεδο απασχόλησης. Η δημιουργία θέσεων εργασίας εξετάστηκε σε σχέση με το φύλο, την ανισότητα των μισθών και το ρόλο της πολιτικής. Η μελέτη βασίστηκε σε σύγχρονες οικονομικές θεωρίες λαμβάνοντας υπόψη τις διαθέσιμες επιλογές των επιχειρήσεων και των εργατών/καταναλωτών να εργαστούν μέσα ή έξω από το σπίτι και να αγοράσουν εγχώρια ή εισαγόμενα προϊόντα. Έμφαση δόθηκε στις πηγές δημιουργίας απασχόλησης στην Ευρώπη, καθώς η κοινωνία προχωρά στην αποβιομηχανοποίηση, στη μοντελοποίηση και ποσοτική ανάλυση της πολιτικής σε σχέση με την αγορά εργασίας και στο βέλτιστο σχεδιασμό της πολιτικής του μέλλοντος.

Το δεύτερο μέρος της έρευνας επικεντρώθηκε στη μελέτη της ανεργίας, ιδιαίτερα κατά τις περιόδους ύφεσης. Βασικό στοιχείο του έργου αποτέλεσε η νέα θεωρία σχετικά με την εξέλιξη των θεσμών και των πολιτικών σε αγορές με τριβές, καθώς και τον αντίκτυπο που είχαν οι πολιτικές αλλαγές που έλαβαν χώρα μετά την ύφεση της δεκαετίας του 1980 στην αντίδραση των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας, ως προς την πρόσφατη ύφεση. Η έρευνα κάλυψε γεωγραφικά την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις χώρες που είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ουσιαστικά τη Νορβηγία και την Ελβετία), χωρίς να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε κάποια συγκεκριμένη χώρα. Επίσης, έμφαση δόθηκε στις πρώην κεντρικά ελεγχόμενες οικονομίες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και στους λόγους για την παρατηρούμενη αργή σύγκλισή τους προς τις δυτικά προσανατολισμένες Ευρωπαϊκές οικονομίες.

Πιο συγκεκριμένα, ορισμένα από τα κύρια θέματα που μελετήθηκαν σε σχέση με την απασχόληση είναι:

- Η δημιουργία θέσεων εργασίας ανά κλάδο απασχόλησης.
- Η απασχόληση του συνόλου του παραγωγικού δυναμικού και οι μισθολογικές ανισότητες.
- Η εργασία στο δημόσιο τομέα και η επιδότηση της εργασίας σε σύγκριση με την εργασία στον ιδιωτικό τομέα.
- Η συμβατότητα του κράτους πρόνοιας με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση.
- Το πλήθος των θέσεων εργασίας σε σύγκριση με τις ώρες εργασίας της κάθε θέσης.

Επιπλέον, τα κύρια σημεία που μελετήθηκαν σε σχέση με την ανεργία είναι:

- Η εμφάνιση και ανάπτυξη των θεσμών σε αγορές με ατέλειες, με αναξιοποίητο ανθρώπινο δυναμικό.

- Η επίδραση στους μισθούς και στη δημιουργία θέσεων εργασίας.
- Το συνολικό ποσοστό ανεργίας και ο καθορισμός των αιτιών για τη μεγάλη διαφοροποίηση του ποσοστού μεταξύ των χωρών.
- Οι διαρθρωτικές και κυκλικές ιδιότητες της ανεργίας και η ταξινόμηση των ραγδαίων αλλαγών στην αγορά εργασίας.
- Η επίδραση της πολιτικής στην ανεργία και οι επωφελείς ιδιότητές της.

1.6 Άλλα Ερευνητικά Προγράμματα

1.6.1 Πώς η Κύπρος θα επιτύχει δεσμεύσεις για την ενέργεια και κλιματική αλλαγή

Με βάση τις αποφάσεις των ηγετών των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Οκτώβριο του 2014, έως το έτος 2030 θα πρέπει να επιτευχθεί μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 40% σε σύγκριση με το 2005. Αυτό αναμένεται να επιτευχθεί με:

(α) μείωση κατά 43% στις εκπομπές των βιομηχανιών που υπόκεινται στο πανευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής (ΣΕΔΕ) (με αισθητά σημαντικότερο στην Κύπρο τον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής), και

(β) με μείωση κατά 22% (για την περίπτωση της Κύπρου) στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας.

Οι εξελίξεις στους τομείς, που υπόκεινται στο ΣΕΔΕ, είναι περίπου δρομολογημένες, και οι οικονομικές επιπτώσεις σε ό,τι αφορά την ηλεκτροπαραγωγή στην Κύπρο θα είναι – εκτός σοβαρού απροόπτου – ελεγχόμενες.

Η έμφαση της παρούσας μελέτης είναι στους τομείς που δεν υπόκεινται στο ΣΕΔΕ. Οι εκπομπές αυτών των τομέων προέρχονται από την καύση ορυκτών καυσίμων και τον τομέα των αποβλήτων, και είναι διάχυτες σε όλη την κυπριακή οικονομία, αλλά προέρχονται κατά κύριο λόγο από τον τομέα των μεταφορών και (σε μικρότερο βαθμό) από τη χρήση υγρών καυσίμων στα κτήρια. Το προηγούμενο νομοθετικό πακέτο της ΕΕ απαιτούσε μείωση των εκπομπών αυτών στην Κύπρο κατά 5% το 2020 σε σχέση με το 2005. Ο στόχος αυτός αναμένεται να επιτευχθεί, λόγω της οικονομικής ύφεσης και της επακόλουθης μείωσης στην κατανάλωση καυσίμων. Καμία ουσιαστική διαρθρωτική αλλαγή δεν έχει γίνει στη χρήση ενέργειας – απλώς με την οικονομική κρίση η Κύπρος «κέρδισε χρόνο».

Εφόσον η Κύπρος επανέλθει σε τροχιά σταθερής οικονομικής μεγέθυνσης τα επόμενα χρόνια, ο στόχος για τις εκπομπές εκτός ΣΕΔΕ έως το 2030 είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί. Στη μελέτη παρουσιάζονται μακροχρόνιες προβλέψεις της χρήσης ενέργειας και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το 2040 για τρία σενάρια: ένα «σενάριο αναφοράς», που χρησιμοποιείται από τις ενεργειακές αρχές της χώρας για την κατάσταση του ενεργειακού σχεδιασμού της, και δύο σενάρια που περιλαμβάνουν την υιοθέτηση ενός βαθμιαία αυξανόμενου φόρου άνθρακα – ο οποίος ισοδυναμεί με έναν επιπλέον φόρο ανά λίτρο καυσίμου, ανάλογα με το περιεχόμενο κάθε καυσίμου σε άνθρακα. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι, για να επιτευχθεί η μείωση εκπομπών κατά 22% στους τομείς εκτός ΣΕΔΕ, απαιτείται η θέσπιση ενός φόρου που θα αυξάνεται κάθε χρόνο έως το 2030 κατά 15 Ευρώ ανά τόνο άνθρακα, ή ενός ανάλογου γεωμετρικά αυξανόμενου φόρου.

Ένας τέτοιος φόρος αναμένεται να οδηγήσει σε αισθητή αύξηση της λιανικής τιμής των καυσίμων (κατά 37-46%) – ταυτόχρονα όμως, θα αποθαρρύνει τη σπατάλη ενέργειας και θα βοηθήσει τη μετάβαση σε

καύσιμα με χαμηλότερη ή και μηδενική περιεκτικότητα σε άνθρακα (π.χ. ανανεώσιμες πηγές), με σημαντικά μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα οφέλη. Μάλιστα, στο βαθμό που η κατάσταση των δημόσιων οικονομικών είναι σταθερή, η φορολογία αυτή μπορεί να γίνει με δημοσιονομικά ουδέτερο και κοινωνικά δίκαιο τρόπο. Δεδομένου ότι ο μακροπρόθεσμος στόχος της ΕΕ είναι η μείωση των εκπομπών στα μέσα του 21ου αιώνα κατά 80-90% σε σχέση με τις αρχές του αιώνα, μόνο ένας τέτοιος φόρος (ή αντίστοιχα νομοθετικά μέτρα με μάλλον υψηλότερο κοινωνικό κόστος) μπορεί να συμβάλει στη σοβαρή αναδιάρθρωση του ενεργειακού μοντέλου της χώρας και στη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών.

Τα αποτελέσματα της έρευνας κυκλοφόρησαν στο άρθρο:

Zachariadis T., "How Can Cyprus Meet Its Energy and Climate Policy Commitments? The Importance of a Carbon Tax", *Cyprus Economic Policy Review* 9:2, 3-20, 2015.

1.6.2 Πρόσφατες τάσεις στον κλάδο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κύπρο

Ο τομέας των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και της τεχνολογίας της πληροφορίας έχει αλλάξει δραματικά την τελευταία εικοσαετία ως αποτέλεσμα της ραγδαίας τεχνολογικής ανάπτυξης και του ανοίγματος των τηλεπικοινωνιακών αγορών στον ανταγωνισμό. Στην Κύπρο η αγορά άνοιξε στον ανταγωνισμό, εμφανίστηκαν νέες επιχειρήσεις και διευρύνθηκε σημαντικά η γκάμα των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Η παρούσα μελέτη επιχειρεί μια καταγραφή της εξέλιξης του τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια.

Η έρευνά μας επικεντρώνεται σε δύο μετρήσεις.

- (i) Ως πρώτο βήμα υπολογίστηκε η αξία του προϊόντος του κλάδου και η συνεισφορά του στο συνολικό ΑΕΠ της Κύπρου και στο ρυθμό ανάπτυξης της Κυπριακής οικονομίας. Καταγράφεται μια σημαντική μεγέθυνση του κλάδου, με τη συνεισφορά του στο ΑΕΠ να αυξάνεται από το 1.05% το 1995 στο 2.35% το 2012. Η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται την περίοδο μέχρι το 2005, όταν η συνεισφορά φτάνει το 2.56%. Το μέγεθος του κλάδου είναι συγκριτικά μεγαλύτερο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (ii) Το δεύτερο βήμα ήταν η κατασκευή ενός δείκτη τιμών για υπηρεσίες διαδικτύου. Οι δείκτες τιμών αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο για την παρακολούθηση της ικανότητας ενός κλάδου να παρέχει αξία στους καταναλωτές και υπό ορισμένες προϋποθέσεις μπορούν να ερμηνευθούν ως μετρήσεις της κοινωνικής ευημερίας. Ο δείκτης μας είναι βελτιωμένος σε σχέση με τον αντίστοιχο της Στατιστικής Υπηρεσίας γιατί χρησιμοποιεί περισσότερες και πιο ακριβείς πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τους παρόχους καθώς και πιο προχωρημένη μεθοδολογία.

Ο κατασκευασθείς δείκτης παρουσιάζει καθοδική πορεία: από το 100 που ξεκινά το 2005 ο δείκτης πέφτει στο 40 το 2011 και στο 30 το 2015. Τέτοιου μεγέθους μειώσεις είναι χαρακτηριστικές σε αγορές προϊόντων με συνεχή τεχνολογική αναβάθμιση.

Τα αποτελέσματα της έρευνας βρίσκονται στο Δοκίμιο:

Clerides S. and C. Karagiannakis, "Recent trends in the Cypriot electronic communications sector", *Economic Analysis Paper No. 08-15*, Economics Research Centre, University of Cyprus, December 2015.

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ 2016

2.1 Τομέας Δημοσίων Οικονομικών και Φορολογίας

Επιβλέπων: Καθ. Πάνος Πασιαρδής

2.1.1 Οι επιδράσεις της οικονομικής κρίσης στην απασχόληση στην Κύπρο

Το ποσοστό ανεργίας στην Κύπρο αυξήθηκε από 3,7% το 2008 σε 11,9% το 2012 και στο 16,1% το 2014, ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης που έπληξε τη χώρα. Με βάση τα στατιστικά στοιχεία τα άτομα που πλήγηκαν περισσότερο είναι οι νέοι 15-24 ετών, των οποίων το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε από 9% το 2008 σε 27,7% το 2012 και σε 36% το 2014. Επίσης, με βάση στοιχεία από την έρευνα εργατικού δυναμικού στην Κύπρο παρατηρήθηκε αύξηση του ποσοστού των ατόμων που εργάζονται με μερική απασχόληση μεταξύ του 2008 και 2014. Συγκεκριμένα, το 2008 περίπου 7,8% των εργαζομένων ασχολούνταν με καθεστώς μερικής απασχόλησης, ενώ το 2012 το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 10,7% και το 2014 σε 14,1%.

Σε αυτή τη μελέτη θα εξετάσουμε την επίδραση που είχε η οικονομική κρίση στη συμπεριφορά των ατόμων στην αγορά εργασίας. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιώντας στατιστική και οικονομετρική ανάλυση θα μελετήσουμε πώς μεταβλήθηκε η συμμετοχή στην αγορά εργασίας και οι ώρες εργασίας των ατόμων μεταξύ των ετών 2008 και 2014 χρησιμοποιώντας στοιχεία από τη βάση δεδομένων EU-SILC. Επίσης, θα προσδιοριστούν οι ομάδες που πληθυσμού (π.χ. νέοι, γυναίκες, άτομα άνω των 55 ετών) που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση όσον αφορά την απασχόλησή τους. Στόχος της μελέτης είναι η σύνδεση των χαρακτηριστικών των ατόμων με τη συμπεριφορά τους στην αγορά εργασίας και ο προσδιορισμός των χαρακτηριστικών εκείνων που κάνουν τα άτομα λιγότερο ή περισσότερο ευάλωτα στην οικονομική κρίση.

Τα αποτελέσματα της μελέτης θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως οδηγός για το σχεδιασμό καλύτερα στοχευμένων πολιτικών αύξησης της απασχόλησης στην Κύπρο, όπως, επίσης, στη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, τα οποία θα καθιστούν τα άτομα λιγότερο ευάλωτα σε περιόδους οικονομικών κρίσεων.

2.1.2 Μέτρηση του παραγωγικού χάσματος στην Κύπρο

Το παραγωγικό χάσμα (output gap) μετρά τη διαφορά μεταξύ πραγματικής και δυνητικής παραγωγής σε μια οικονομία. Ο ακριβής υπολογισμός του παραγωγικού χάσματος είναι σημαντικός επειδή, μαζί με άλλους μακροοικονομικούς δείκτες της οικονομίας χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό διαρθρωτικών δεικτών δημοσιονομικού ισοζυγίου, βάσει των οποίων αξιολογείται η οικονομική ανάπτυξη και σταθερότητα μιας χώρας. Επίσης, οι εκτιμήσεις του παραγωγικού χάσματος μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως δείκτης για τη θέση της οικονομίας στον οικονομικό κύκλο και, συνεπώς, οι πληθωριστικές πιέσεις μπορεί να προληφθούν με τη χρήση κατάλληλων αντικυκλικών μακροοικονομικών πολιτικών.

Το δυνητικό προϊόν μιας οικονομίας δεν είναι παρατηρήσιμο και εναλλακτικές μέθοδοι έχουν προταθεί για την εκτίμησή του. Γενικά, αυτές οι μέθοδοι μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: (α) σε αυτές που βασίζονται σε στατιστικά φίλτρα αφαίρεσης της τάσης όπως το Hodrick-Prescott filter, η διάσπαση Beveridge-Nelson και το Band-Pass filter και (β) σε αυτές που βασίζονται σε οικονομικά μοντέλα όπως η

μέθοδος συνάρτησης παραγωγής, το δυναμικό και στοχαστικό μοντέλο γενικής ισορροπίας (DSGE model) και τα διαρθρωτικά μοντέλα τύπου VAR (SVAR).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υιοθετήσει μια κοινή μεθοδολογία για τη μέτρηση του παραγωγικού χάσματος στις χώρες-μέλη της. Η μεθοδολογία της ΕΕ βασίζεται στη μέθοδο συνάρτησης παραγωγής σε συνδυασμό με τη χρήση στατιστικών φίλτρων, όπως το Kalman filter για τον υπολογισμό του δυνητικού επιπέδου παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής, ή το HP filter για την αφαίρεση της τάσης από τη διαχρονική σειρά του ποσοστού συμμετοχής στην αγορά εργασίας.

Η χρήση ενός κοινού μοντέλου για τη μελέτη του παραγωγικού χάσματος διαφορετικών χωρών προϋποθέτει την υιοθέτηση υποθέσεων που μπορεί να μην ισχύουν για όλες τις υπό σύγκριση χώρες. Για παράδειγμα, με βάση τη μεθοδολογία της ΕΕ, η ελαστικότητα της εργασίας, που χρειάζεται για τον καθορισμό της συνάρτησης παραγωγής, έχει καθοριστεί στο 0,35 που είναι το μέσο μερίδιο της εργασίας στις χώρες της ΕΕ (κάτω από συνθήκες τέλει ανταγωνισμού και σταθερών αποδόσεων κλίμακας η ελαστικότητα της εργασίας ισούται με το μερίδιο της εργασίας στο συνολικό προϊόν). Ωστόσο, η ελαστικότητα της εργασίας στις επιμέρους χώρες της ΕΕ μπορεί να διαφέρει σημαντικά από το μέσο όρο, με αποτέλεσμα οι εκτιμήσεις που προκύπτουν από τη χρήση του μέσου όρου να μην αντανακλούν στις οικονομικές πραγματικότητες της κάθε χώρας.

Σε αυτή τη μελέτη θα αναλύσουμε τη μεθοδολογία της ΕΕ για υπολογισμό του παραγωγικού χάσματος και θα διερευνηθεί η καταλληλότητα των υποθέσεων που γίνονται για την Κύπρο. Στην περίπτωση που κάποιες υποθέσεις δεν είναι κατάλληλες, θα προταθούν εναλλακτικές υποθέσεις που περιγράφουν καλύτερα την οικονομία και θα μελετηθεί η επίδραση που έχουν στο μέγεθος του εκτιμώμενου παραγωγικού χάσματος στην Κύπρο.

Επιπρόσθετα, αξιοποιώντας την εμπειρογνωμοσύνη του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) στην κατασκευή μοντέλων προβλέψεων για την οικονομία θα γίνουν εκτιμήσεις για τη μελλοντική πορεία του παραγωγικού χάσματος στην Κύπρο. Στο ΚΟΕ έχουν αναπτυχθεί στατιστικά μοντέλα που δίνουν προβλέψεις για το ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ. Με προσαρμογή των μοντέλων αυτών αναμένεται ότι θα μπορούμε να έχουμε προβλέψεις και για το δυνητικό επίπεδο του ΑΕΠ (μέσω προβλέψεων για τις συνιστώσες του) και κατ' επέκταση για το παραγωγικό χάσμα.

Πίνακας παραδοτέων Τομέα Δημόσιων Οικονομικών και Φορολογίας

Τίτλος	Είδος
Οι επιδράσεις της οικονομικής κρίσης στην απασχόληση στην Κύπρο	Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής
Μέτρηση του παραγωγικού χάσματος στην Κύπρο	Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής

2.2 Τομέας Νοικοκυριών και Κοινωνικής Ευημερίας

Επιβλέπων: Καθ. Πάνος Πασιαρδής

2.2.1 Πολιτικές ελάχιστου εισοδήματος στην Κύπρο και στην Ευρώπη

Το 2014 η κυβέρνηση υλοποίησε μια σημαντική μεταρρύθμιση αντικαθιστώντας το Δημόσιο Βοήθημα με το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ) - Ο Περί Ελαχίστου Εγγυημένου Εισοδήματος και Γενικότερα περί Κοινωνικών Παροχών Νόμος του 2014, Ν. 109(Ι)/2014). Η εισαγωγή του ΕΕΕ είχε ως σκοπό να αντιμετωπιστούν φαινόμενα ακραίας φτώχειας, των οποίων η συχνότητα εντάθηκε στην κυπριακή

κοινωνία λόγω της κρίσης, και να βελτιστοποιηθεί η στόχευση των κοινωνικών παροχών. Το ΕΕΕ έγινε αντικείμενο πολλών συζητήσεων στο δημόσιο βήμα, εισπράττοντας θετικά αλλά και αρνητικά σχόλια.

Η μελέτη θα επιχειρήσει μια θεσμική σύγκριση του κυπριακού συστήματος ΕΕΕ με επιλεγμένα ευρωπαϊκά συστήματα. Η σύγκριση θα εστιαστεί στους τρεις πυλώνες της ενεργούς ενσωμάτωσης (επαρκής εισοδηματική στήριξη, συμμετοχή στην αγορά εργασίας και πρόσβαση σε υπηρεσίες) όπως έχουν διατυπωθεί και διακηρυχθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια του Πακέτου Κοινωνικής Επένδυσης (Social Investment Package). Οι συγκρίσεις με άλλα συστήματα είναι πολύτιμες στο βαθμό που μπορούν να προσδιορίσουν σε ποιους τομείς υστερεί και μπορεί να βελτιωθεί το κυπριακό σύστημα έχοντας ως σκοπό την εφαρμογή καλών πρακτικών από συστήματα κοινωνικής προστασίας με μεγαλύτερη παράδοση και τεχνογνωσία.

Η μελέτη θα βασιστεί στο πιο πρόσφατο πληροφοριακό υλικό αλλά και την εμπειρία που έχουν αποκομίσει οι συγγραφείς στα πλαίσια της συμμετοχής τους στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κοινωνικής Πολιτικής (European Social Policy Network).

2.2.2 Η συμμετοχή μαθητών χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου στην ανώτατη εκπαίδευση

Ακαδημαϊκός Σύμβουλος: Αναπ. Καθ. Μαρία Ηλιοφώτου

Η έρευνα σε θέματα συμμετοχής και πρόσβασης στην ανώτερη εκπαίδευση καταδεικνύει το μεγάλο πλεονέκτημα των μαθητών μέσου και ανώτερου κοινωνικοοικονομικού επιπέδου. Παιδιά που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα είναι λιγότερο πιθανό τόσο να συνεχίσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση όσο και να αποφοιτήσουν από το πανεπιστήμιο σε σχέση με τους πιο «προνομιούχους» συμμαθητές τους. Οι υποστηρικτές των συστημάτων ελεύθερης πρόσβασης θεωρούν ότι η ελεύθερη πρόσβαση αποτελεί μηχανισμό διόρθωσης κοινωνικών ανισοτήτων, καθώς επιτρέπει σε μαθητές χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου να φοιτήσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς και περιορισμούς. Στην Κύπρο, ένα σοβαρό μειονέκτημα για τους μαθητές χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου είναι η σύνδεση της εισδοχής στα δημόσια πανεπιστήμια με την παραπαιδεία, μέσω της οποίας οι μαθητές ανώτερου κοινωνικοοικονομικού επιπέδου αποκτούν σημαντικό πλεονέκτημα έναντι των λιγότερο προνομιούχων συμμαθητών τους.

Σκοπός της προτεινόμενης έρευνας είναι η μελέτη της συμμετοχής των μαθητών χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου στο φοιτητικό πληθυσμό του Πανεπιστημίου Κύπρου. Συγκεκριμένα, θα διερευνηθούν τα ακόλουθα:

1. Σχέση κοινωνικοοικονομικού επιπέδου με επιτυχία στις εξετάσεις του Πανεπιστημίου Κύπρου: Θα μελετηθεί, μεταξύ άλλων, η σχέση κοινωνικοοικονομικού επιπέδου και παρακολούθησης φροντιστηριακών μαθημάτων πριν την είσοδο στο πανεπιστήμιο. Επίσης, θα γίνει εκτίμηση του ποσοστού συμμετοχής μαθητών χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου στο φοιτητικό πληθυσμό του Πανεπιστημίου Κύπρου.
2. Επιδόσεις των φοιτητών χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου: Θα γίνει σύγκριση επιδόσεων φοιτητών διαφορετικού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου και θα μελετηθεί η εξέλιξη των φοιτητών αυτών μετά την είσοδό τους στο πανεπιστήμιο.
3. Οι οικονομικές προσδοκίες των φοιτητών μετά την αποφοίτησή τους σε σχέση με το κοινωνικοοικονομικό τους επίπεδο: Συγκεκριμένα, θα μελετηθούν τα αναμενόμενα εισοδήματα

και ο βαθμός στον οποίο οι φοιτητές αναμένουν ότι θα αντιμετωπίσουν ανεργία και υποαπασχόληση μετά το τέλος των σπουδών τους.

Για τη διερεύνηση των πιο πάνω, θα γίνει έρευνα επισκόπησης με δείγμα φοιτητών του Πανεπιστημίου Κύπρου που βρίσκονται στο τέταρτο έτος των σπουδών τους. Η μελέτη των 1 και 2 πιο πάνω θα οδηγήσει στην εκτίμηση του πιθανού μειονεκτήματος που αφορά στην πρόσβαση και την πορεία/εξέλιξη μαθητών χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου στη δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση της Κύπρου. Η διερεύνηση των οικονομικών προσδοκιών των φοιτητών χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου (Σημείο 3) θα επιτρέψει την εκτίμηση του βαθμού στον οποίο η κοινωνικοοικονομική προέλευση συνδέεται με χαμηλότερες προσδοκίες ως προς τα μελλοντικά εισοδήματα των αποφοίτων και την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Με τη χρήση οικονομετρικής ανάλυσης, θα διαφανεί η σχέση αναμενόμενων εισοδημάτων με παράγοντες όπως το κοινωνικό επίπεδο, το φύλο, η επίδοση των φοιτητών κ.τ.λ.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για τη διαμόρφωση εκπαιδευτικής πολιτικής σε σχέση με την πρόσβαση των μαθητών χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου στην ανώτατη εκπαίδευση και μπορούν να αξιοποιηθούν για το σχεδιασμό μεταρρυθμίσεων στο σύστημα πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση.

Πίνακας παραδοτέων Τομέα Νοικοκυριών και Κοινωνικής Ευημερίας

Τίτλος	Είδος
Πολιτικές ελάχιστου εισοδήματος στην Κύπρο και στην Ευρώπη	Δοκίμιο Οικονομικής Ανάλυσης
Η συμμετοχή μαθητών χαμηλού κοινωνικού/οικονομικού επιπέδου στην ανώτατη εκπαίδευση: Κοινωνική δικαιοσύνη μέσω ελεύθερης πρόσβασης;	Δοκίμιο Οικονομικής Ανάλυσης

2.3 Τομέας Επιχειρήσεων και Παραγωγικότητας

Επιβλέπων: Καθ. Θεοφάνης Μαμουνέας

2.3.1 Παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγικότητα και οικονομική ανάπτυξη στην ΕΕ

Η παραγωγικότητα μιας οικονομίας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στο επίπεδο της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης και, κατά συνέπεια, του βιοτικού επιπέδου των ατόμων. Μια οικονομία είναι ανταγωνιστική σε διεθνές επίπεδο όταν έχει τη δυνατότητα να παράγει σε χαμηλότερο κόστος ίδιας ποιότητας προϊόντα σε σχέση με ξένες χώρες. Αύξηση του δείκτη παραγωγικότητας μιας χώρας οδηγεί στην αύξηση της ευημερίας των πολιτών της. Άρα μελέτη των παραγόντων που επηρεάζουν και κατά συνέπεια αυξάνουν την παραγωγικότητα είναι πολύ σημαντική.

Σκοπός της έρευνας αυτής είναι η μελέτη των παραγόντων που επηρεάζουν και οδηγούν σε αύξηση της παραγωγικότητας των χωρών της Ευρωζώνης. Ένα από τα κύρια θέματα που απασχολούν σήμερα την Κυπριακή αλλά και άλλες Ευρωπαϊκές οικονομίες είναι η επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης. Η αύξηση της παραγωγικότητας είναι συνυφασμένη με την οικονομική ανάπτυξη, άρα οι δυνάμεις και οι παράγοντες που την επηρεάζουν είναι ένα σημαντικό πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Για το σκοπό αυτό θα συλλεχθούν πρόσφατα στοιχεία από διάφορες πηγές για την κατασκευή της παραγωγικότητας της κάθε χώρας, αλλά και στοιχεία που αφορούν παράγοντες που την επηρεάζουν.

Η βιβλιογραφία υποδεικνύει ότι ανάμεσα στους κύριους παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγικότητα μιας χώρας βρίσκονται οι επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη, το εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό της χώρας, οι ξένες επενδύσεις και οι επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες της πληροφορικής. Επίσης, ανάμεσα στους παράγοντες που επηρεάζουν είναι και ο μισθός ανά μονάδα προϊόντος, το μέγεθος της κυβέρνησης της κάθε χώρας αλλά και άλλοι θεσμικοί παράγοντες όπως η ικανότητα της χώρας να μετατοπίζει πόρους από τομείς χαμηλής σε τομείς υψηλής παραγωγικότητας.

Με κριτήριο τη διαθεσιμότητα δεδομένων για τους παράγοντες αυτούς, θα συλλεχθούν όσο το δυνατό περισσότερες μεταβλητές. Οι μεταβλητές αυτές θα χρησιμοποιηθούν για την ανάλυση της σχέσης ανάμεσα στην ολική παραγωγικότητα της κάθε οικονομίας και των παραγόντων αυτών, με σκοπό να εξαχθούν συμπεράσματα για το πώς αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν την παραγωγικότητα μιας οικονομίας, και άρα, αν και πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα υποδείξουν παράγοντες που αυξάνουν ή μειώνουν την παραγωγικότητα και θα αποτελέσουν βάση για συμπεράσματα πολιτικής.

2.3.2 Οι επιδράσεις των δημόσιων υποδομών στην Κυπριακή οικονομία

Οι επενδύσεις σε υποδομή είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική δραστηριότητα των ατόμων, των επιχειρήσεων και της οικονομίας μιας χώρας γενικότερα. Συγκεκριμένα, η βιβλιογραφία υποδεικνύει μια θετική σχέση ανάμεσα σε δημόσιες/κυβερνητικές επενδύσεις που γίνονται για υποδομή και την ανάπτυξη και παραγωγικότητα του ιδιωτικού τομέα μιας χώρας. Επιπλέον, έρευνες υποστηρίζουν ότι οι δημόσιες επενδύσεις μειώνουν το κόστος του ιδιωτικού τομέα και επηρεάζουν τους συντελεστές παραγωγής, π.χ. αυξάνουν την απασχόληση στην οικονομία.

Η υποδομή αναφέρεται στις θεμελιώδεις εγκαταστάσεις και τα συστήματα που εξυπηρετούν μια χώρα, πόλη ή περιοχή, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών και των εγκαταστάσεων που είναι απαραίτητες για την οικονομία της να λειτουργήσει. Αποτελείται, μεταξύ άλλων, από τεχνικές δομές όπως δρόμοι, γέφυρες, σήραγγες, ύδρευση, υπονόμους, ηλεκτρικά δίκτυα και τηλεπικοινωνίες. Συνήθως στις αναπτυγμένες χώρες, οι περισσότεροι δρόμοι, τα μεγάλα λιμάνια και τα αεροδρόμια, τα συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης ανήκουν στο δημόσιο, ενώ τα περισσότερα δίκτυα ενέργειας και τηλεπικοινωνιών είναι ιδιωτικά.

Σκοπός της έρευνας αυτής είναι η μελέτη της σχέσης μεταξύ δημόσιων επενδύσεων για υποδομή και της ανάπτυξης και παραγωγικότητας του ιδιωτικού τομέα. Για την επίτευξη αυτού του στόχου θα συλλεχθούν τα απαραίτητα στοιχεία και θα εκτιμηθεί μια συνάρτηση κόστους για να μελετηθεί πώς οι συγκεκριμένες επενδύσεις επηρεάζουν τη δομή του κόστους του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας. Επιπλέον, με την εκτίμηση της συνάρτησης κόστους θα διαφανεί πώς οι κυβερνητικές υποδομές επηρεάζουν τις ζητήσεις συντελεστών, και συγκεκριμένα πώς επηρεάζουν την απασχόληση αλλά και τις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα στην Κυπριακή οικονομία.

Από το Σεπτέμβριο του 2013 στο ενημερωτικό δελτίο του ΚΟΕ «Ανάλυση Παραγωγικότητας» (Productivity Analysis), παρουσιάζεται η κατασκευή δεικτών μέτρησης της παραγωγικότητας (εργασίας καθώς και της ολικής παραγωγικότητας) για την Κυπριακή οικονομία συνολικά αλλά και για επιμέρους τομείς. Επιπλέον, γίνονται διάφορες συγκρίσεις όπως: της ολικής παραγωγικότητας με την παραγωγικότητα εργασίας, μεταξύ χρονικών περιόδων, μεταξύ τομέων της οικονομίας αλλά και με παρόμοιους δείκτες άλλων χωρών και διατυπώνονται προτάσεις πολιτικής για βελτίωση της παραγωγικότητας.

Πίνακας παραδοτέων Τομέα Επιχειρήσεων και Παραγωγικότητας

Τίτλος	Είδος
Παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγικότητα και οικονομική ανάπτυξη των Ευρωπαϊκών οικονομιών	Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής
Οι επιδράσεις των δημόσιων υποδομών στην Κυπριακή οικονομία	Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής

2.4 Τομέας Μακροοικονομικών Προβλέψεων και Ανάλυσης

Επιβλέποντες: Καθ. Έλενα Ανδρέου και Αναπλ. Καθ. Άντρος Κούρτελλος

2.4.1 Προβλέψεις για τις συνιστώσες ζήτησης του ΑΕΠ

Τα επίσημα στοιχεία των Εθνικών Λογαριασμών δημοσιεύονται με σημαντική καθυστέρηση σε σχέση με το τρίμηνο αναφοράς, επομένως βραχυπρόθεσμες προβλέψεις για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και των συνιστωσών ζήτησής του (ιδιωτική και δημόσια κατανάλωση, επενδύσεις, εισαγωγές και εξαγωγές) αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο για σκοπούς παρακολούθησης των μακροοικονομικών εξελίξεων και άσκησης πολιτικής. Στόχος της έρευνας είναι η κατασκευή βραχυπρόθεσμων προβλέψεων για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και των συνιστωσών ζήτησής του με τη χρήση μιας εκτεταμένης βάσης δεδομένων εγχώριων και διεθνών/ξένων οικονομικών δεικτών. Η προτεινόμενη έρευνα αποτελεί συνέχεια και επέκταση του ερευνητικού προγράμματος «Forecasting Cyprus GDP and its Demand Components» που χρηματοδοτήθηκε από το ΙΠΕ και ολοκληρώθηκε το 2015. Οι επεκτάσεις αφορούν τα ακόλουθα:

- Διερεύνηση της ικανότητας πρόβλεψης υποσυνόλων μεταβλητών που θα κατασκευαστούν ειδικά για κάθε συνιστώσα και σύγκριση με προβλέψεις που υπολογίζονται από το σύνολο των δεικτών στη βάση δεδομένων. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της ιδιωτικής κατανάλωσης, το υποσύνολο της βάσης δεδομένων θα περιλαμβάνει μεταβλητές όπως δείκτες λιανικού εμπορίου, χρήση πιστωτικών καρτών, δείκτες οικονομικού κλίματος από την έρευνα καταναλωτών και λιανικού εμπορίου, καταναλωτικά επιτόκια κλπ.
- Εκτίμηση κοινών παραγόντων, δηλαδή δεικτών που συνοψίζουν πληροφορίες από εκτεταμένες βάσεις δεδομένων, με τη χρήση εναλλακτικών τεχνικών οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τον διαφορετικό βαθμό υστέρησης στη δημοσίευση του κάθε δείκτη (π.χ. πρώτα δημοσιεύονται χρηματοοικονομικά στοιχεία, μετά δείκτες οικονομικού κλίματος, ακολουθούν δείκτες τιμών καταναλωτή, αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων κλπ.). Οι χρονοσειρές κοινών παραγόντων θα χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια σε δυναμικά μοντέλα πρόβλεψης.

Λόγω της χρήσης εκτεταμένης βάσης δεδομένων μπορεί να εκτιμηθεί μεγάλος αριθμός εναλλακτικών προβλέψεων με τις οποίες θα κατασκευαστούν συνδυασμοί προβλέψεων χρησιμοποιώντας το μέσο όρο ή ένα σταθμισμένο μέσο που δίνει βαρύτητα σε προβλέψεις από μοντέλα με μικρότερο σφάλμα πρόβλεψης. Θα εξαχθούν συμπεράσματα για την ικανότητα πρόβλεψης των συνδυασμών προβλέψεων για την κάθε συνιστώσα.

Σημαντικό κομμάτι της έρευνας θα αποτελέσει (α) ο υπολογισμός προβλέψεων για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ αθροίζοντας τις προβλέψεις για τον ρυθμό μεταβολής των συνιστωσών του και (β) η σύγκριση της ακρίβειας τέτοιων προβλέψεων για το ΑΕΠ με την περίπτωση που κατασκευάζονται προβλέψεις για τον ρυθμό μεταβολής του συνολικού ΑΕΠ. Προηγούμενη έρευνα έδειξε ότι η κατ' ευθείαν πρόβλεψη του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ οδηγεί σε μικρότερο σφάλμα πρόβλεψης από ό,τι η πρόβλεψή του μέσω εκτιμήσεων για τις συνιστώσες του. Συνεπώς, αν συνεχίζουν να ισχύουν τα προηγούμενα ευρήματα θα διερευνηθούν τρόποι άθροισης των προβλέψεων για τις συνιστώσες ούτως ώστε να βελτιστοποιείται η ακρίβεια της πρόβλεψης του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ.

Απώτερος στόχος της έρευνας είναι η συστηματική δημοσίευση ανάλυσης και προβλέψεων σχετικά με την πορεία της κατανάλωσης, επενδύσεων, εισαγωγών και εξαγωγών που αναμένεται να βελτιώσουν την ανάλυση των οικονομικών προοπτικών που τώρα γίνεται μόνο σε συνολικό επίπεδο.

2.4.2 Αξιολόγηση των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας για βραχυπρόθεσμη πρόβλεψη

Εκτός από τους γνωστούς δείκτες οικονομικού κλίματος για το σύνολο της οικονομίας και για επιμέρους τομείς (υπηρεσίες, λιανικό εμπόριο, μεταποίηση, κατασκευές, καταναλωτές) υπάρχει μεγάλος αριθμός μεταβλητών από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας (ΕΟΣ) οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στον υπολογισμό των δεικτών εμπιστοσύνης. Τέτοιες μεταβλητές αφορούν, για παράδειγμα, τις προσδοκίες των επιχειρήσεων και καταναλωτών για τις τιμές πώλησης, προσδοκίες επιχειρήσεων για την απασχόληση τους επόμενους μήνες (υπηρεσίες, λιανικό εμπόριο, μεταποίηση), αξιολογήσεις για τη δραστηριότητα (κατασκευές, μεταποίηση) και απασχόληση (υπηρεσίες) τους τελευταίους μήνες, εκτιμήσεις για μελλοντικές παραγγελίες σε προμηθευτές (λιανικό εμπόριο) και αξιολογήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών (καταναλωτές). Επιπλέον, τα στοιχεία των ερευνών δημοσιοποιούνται εκφρασμένα ως διαφορές των ποσοστών των θετικών από τα ποσοστά των αρνητικών απαντήσεων (balances) αγνοώντας σημαντικά ποσοστά ερωτηθέντων που δήλωσαν ότι δεν παρατήρησαν/αναμένουν αλλαγές κατά την περίοδο αναφοράς.

Σκοπός της προτεινόμενης έρευνας είναι να διερευνηθεί κατά πόσο:

- οι πληροφορίες στις επιμέρους μεταβλητές των ΕΟΣ είναι χρήσιμες για σκοπούς πρόβλεψης του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ της Κύπρου και άλλων χωρών της ευρωζώνης, και
- η χρήση πληροφοριών από τις μεταβλητές των ΕΟΣ στη μορφή ποσοστών (θετικών, αμετάβλητων και αρνητικών απαντήσεων) αντί διαφορών (balances) οδηγεί σε ακριβέστερες προβλέψεις για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ.

Στην ανάλυση θα χρησιμοποιηθούν δυναμικά μοντέλα κοινών παραγόντων και συνδυασμοί προβλέψεων από αυτά τα μοντέλα. Καθώς τα στοιχεία των ΕΟΣ είναι διαθέσιμα στο τέλος κάθε μήνα και άρα πολύ νωρίτερα από τη δημοσίευση των Εθνικών Λογαριασμών, τα μηνιαία στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην κατασκευή/αναθεώρηση προβλέψεων του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ για το τρέχον και το επόμενο τρίμηνο σε μηνιαία βάση (nowcasts).

Από την ανάλυση αναμένεται να προκύψουν συμπεράσματα για τη χρησιμότητα των στοιχείων των ΕΟΣ στην παροχή έγκαιρων και έγκυρων ενδείξεων για την πορεία της οικονομίας βραχυχρόνια. Συγκεκριμένα, αναμένεται να προσδιοριστεί το σύνολο των μεταβλητών των ΕΟΣ που θα πρέπει να παρακολουθούνται συστηματικά από φορείς χάραξης οικονομικής πολιτικής, το οποίο ενδέχεται να μεταβάλλεται ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες, π.χ. επιβράδυνση, ύφεση, ανάκαμψη. Επίσης, θα εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με πτυχές των ΕΟΣ που χρήζουν βελτίωσης.

2.4.3 Μακροοικονομικές προβλέψεις στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης στην Κύπρο

Ένα πρόβλημα με τα οικονομετρικά μοντέλα που συνήθως χρησιμοποιούνται για προβλέψεις (π.χ., Stock and Watson (2003), Andreou, Ghysels, and Kourtellos (2013)) είναι ότι σε περιόδους μεγάλων οικονομικών κρίσεων και σπάνιων ενδεχομένων, όπως η παγκόσμια Μεγάλη Ύφεση 2007-09, αυτά τα μοντέλα δεν έχουν καλές επιδόσεις σε σχέση με ήρεμες περιόδους. Αυτό συνέβη και στην Κύπρο, όπου το μοντέλο των Andreou, Kourtellos, and Pashourtidou, (2010) αντιμετώπισε δυσκολίες κατά τη διάρκεια της Κυπριακής οικονομικής κρίσης 2013-2014 να προβλέψει σωστά τα σημεία καμψής.

Σ' αυτή τη μελέτη εξετάζουμε διάφορα εναλλακτικά μοντέλα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε τέτοιες περιπτώσεις για να βελτιώσουν τις μακροοικονομικές προβλέψεις της Κυπριακής οικονομίας. Συγκεκριμένα, προτείνουμε να εξετάσουμε μη-γραμμικά μοντέλα και μοντέλα με στοχαστική διακύμανση ως δύο εναλλακτικές μεθοδολογίες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για να βελτιώσουν τις προβλέψεις της Κυπριακής οικονομίας σε εποχές κρίσεων ακολουθώντας τους Ferrara, Marcellino, and Mogliani (2015) και Marcellino, Porqueddu, and Venditti (2015). Γενικά τα μη-γραμμικά μοντέλα έχουν χρησιμοποιηθεί εκτενώς στην εμπειρική βιβλιογραφία για να μοντελοποιήσουν τις φάσεις του οικονομικού κύκλου, δηλαδή τα στάδια από τα οποία περνά η οικονομία στη διάρκεια του οικονομικού κύκλου. Συγκεκριμένα, θα βασιστούμε σε Markov Chain models (π.χ., Hamilton, 1989), threshold autoregressive regression models (π.χ., Hansen, 1999), smooth transition models (π.χ., Terasvirta, van Dijk, and Medeiros (2005)), autoregressive model with time varying parameters (π.χ., Marcellino, 2005), και μοντέλα Bayesian VARs with stochastic volatility shifts and mixed frequency dynamic factor model (Marcellino Porqueddu, Venditti (2015) για να παράγουμε προβλέψεις για τη μεγέθυνση του ΑΕΠ της Κυπριακής οικονομίας και να τις συγκρίνουμε με τις προβλέψεις των γραμμικών μοντέλων που χρησιμοποιούνται από τους Andreou, Kourtellos, and Pashourtidou (2010) για την περίοδο 2013-2016.

Οι πιο πάνω νέες μέθοδοι έχουν δώσει ενθαρρυντικά αποτελέσματα ειδικά για τη μοντελοποίηση μακροοικονομικών μεγεθών και οικονομικών κύκλων, καθώς και για τις βραχυπρόθεσμες προβλέψεις τους σε περιόδους που επικρατεί αστάθεια στο οικονομικό σύστημα. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η χρήση αυτών των μοντέλων για να εκτιμηθούν τα διαστήματα εμπιστοσύνης και συνεπώς η ακρίβεια των προβλέψεων που είναι σημαντικά για οικονομική πολιτική, ειδικά σε περιόδους αβεβαιότητας.

Η πρόσφατη βιβλιογραφία αναγνωρίζει την ανάγκη για μη-συμμετρικές συναρτήσεις λάθους προβλέψεων γιατί είναι χρήσιμες για οικονομική πολιτική σε περιόδους αστάθειας. Ο λόγος είναι ότι οι μη-συμμετρικές συναρτήσεις 'τιμωρούν' με διαφορετικό τρόπο τα λάθη προβλέψεων που έχουν διαφορετικό πρόσημο και μέγεθος. Γι' αυτό το λόγο θα αξιολογήσουμε τα πιο πάνω μοντέλα χρησιμοποιώντας τόσο συμμετρικές όσο και μη-συμμετρικές συναρτήσεις λάθους προβλέψεων.

2.4.4 Οι επιπτώσεις των μακροοικονομικών μεταβλητών στις τιμές των ακινήτων στην Κύπρο

Η αγορά ακινήτων αποτελεί σημαντικό θέμα μελέτης λόγω της μεγάλης σημασίας που έχει για την οικονομία μιας χώρας αφού αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της περιουσίας των νοικοκυριών και του χαρτοφυλακίου των επενδυτών, αλλά και γιατί μπορεί να επηρεάσει τη λήψη αποφάσεων για τη χάραξη οικονομικής πολιτικής. Για τα νοικοκυριά, η ακίνητη περιουσία αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του πλούτου τους ενώ για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, τις τράπεζες, τους επενδυτές, το επίπεδο των μελλοντικών τιμών των ακινήτων αποτελεί καθοριστικό ρόλο στις αποφάσεις τους σχετικά με την οικονομική δραστηριότητα, τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και την ευρωστία της χώρας. Ως εκ τούτου, οι οποιοσδήποτε διακυμάνσεις των τιμών των ακινήτων επηρεάζουν τον πλούτο της χώρας και των νοικοκυριών. Το θέμα των διακυμάνσεων των τιμών των ακινήτων αποκτά ιδιαίτερη σημασία στην

περίπτωση της Κύπρου λόγω της μεγάλης έκθεσης του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών της, καθώς η μελλοντική πορεία της αγοράς ακινήτων αποτελεί ένα από τους καθοριστικούς παράγοντες της οικονομικής σταθερότητας της χώρας.

Στόχος της μελέτης είναι η εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων για μελέτη των μακροοικονομικών παραγόντων που επηρέασαν τις διαχρονικές διακυμάνσεις των τιμών των ακινήτων στην Κύπρο από το 2000 μέχρι σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη θα εστιάσει στην ανάλυση των δεικτών κατοικιών και γης που κατασκευάζονται από το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) καλύπτοντας την περίοδο από το πρώτο τρίμηνο του 2000 μέχρι και το τέταρτο τρίμηνο του 2015. Η συλλογή των στοιχείων προέρχεται από αγγελίες κυπριακών εφημερίδων για την προσφορά κατοικιών και γης και αναπτύχθηκε από το ίδιο το ΚΟΕ με συνεχείς ελέγχους για τη διασφάλιση της ποιότητας συλλογής.

Τα αποτελέσματα της μελέτης αναμένεται να:

- οδηγήσουν σε πιο τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων από τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά
- παρέχουν πολύτιμα εργαλεία στις εμπορικές τράπεζες για έγκαιρο εντοπισμό σε ανοίγματα δανειακών χαρτοφυλακίων όσο και σε θέματα αξιολόγησης των κεφαλαιακών αποθεμάτων τους
- βοηθήσουν τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σε θέματα μακροοικονομικής πολιτικής.

Ενημερωτικό Δελτίο «Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας»

Από το Σεπτέμβριο του 2012 τα κύρια αποτελέσματα των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας (Business and Consumer Surveys) της Κύπρου παρουσιάζονται στη μηνιαία έκδοση «Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας». Στο δελτίο αναλύονται βραχυχρόνιες εξελίξεις στο επιχειρηματικό κλίμα (στις Υπηρεσίες, Λιανικό Εμπόριο, Κατασκευές και Μεταποίηση), καθώς και τάσεις στις προσδοκίες των νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση και της οικονομίας γενικότερα, όπως αποτυπώνονται στη μηνιαία έρευνα που διεξάγεται μεταξύ ανώτερων στελεχών επιχειρήσεων και καταναλωτών.

Ενημερωτικό Δελτίο «Οικονομικές Προοπτικές»

Από το Φεβρουάριο του 2012 στο ενημερωτικό δελτίο του ΚΟΕ «Οικονομικές Προοπτικές» (Economic Outlook), που κυκλοφορεί σε τριμηνιαία βάση, παρουσιάζονται βραχυχρόνιες τριμηνιαίες προβλέψεις για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και τον πληθωρισμό στην Κυπριακή οικονομία. Οι προβλέψεις, που κατασκευάζονται βάσει σύγχρονων οικονομετρικών τεχνικών, αναλύονται στο δελτίο σε συνάρτηση με τις τρέχουσες τοπικές και διεθνείς οικονομικές εξελίξεις, τις προκλήσεις και τις μελλοντικές προοπτικές της Κυπριακής οικονομίας.

Πίνακας παραδοτέων Τομέα Μακροοικονομικών Προβλέψεων και Ανάλυσης

Τίτλος	Είδος
Προβλέψεις για τις συνιστώσες ζήτησης του ΑΕΠ	Δοκίμιο Οικονομικής Ανάλυσης
Αξιολόγηση των στοιχείων από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας για σκοπούς βραχυπρόθεσμης πρόβλεψης	Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής
Μακροοικονομικές προβλέψεις κατά τη διάρκεια της κυπριακής οικονομικής κρίσης: Λάθη, διδάγματα και προοπτικές	Δοκίμιο Οικονομικής Ανάλυσης
Εναλλακτικές μέθοδοι μέτρησης των επιπτώσεων των μακροοικονομικών μεταβλητών στις τιμές των ακινήτων: Η περίπτωση της Κύπρου	Δοκίμιο Οικονομικής Ανάλυσης

2.5 Τομέας Απασχόλησης

Επιβλέπων: Καθ. Χριστόφορος Πισσαρίδης

2.5.1 Η αποβιομηχανοποίηση στην Ευρώπη

Κατά τη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης η παραγωγή και η απασχόληση έχουν μετακινηθεί από τον κλάδο της γεωργίας στον κλάδο της βιομηχανίας και από τη βιομηχανία στον κλάδο των υπηρεσιών. Η παραγωγή και η απασχόληση στον κλάδο της βιομηχανίας έχουν μειωθεί αισθητά τα τελευταία 30 χρόνια τουλάχιστον. Αυτή η διαδικασία παρατηρείται σε διαφορετικό βαθμό και ταχύτητα ανάλογα με το βαθμό οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας. Για ανεπτυγμένες οικονομίες, οι πρόσφατες μετατοπίσεις μεταξύ των κλάδων της οικονομίας μεταφράζονται σε μετατοπίσεις από τον κλάδο της βιομηχανίας στον κλάδο των υπηρεσιών. Αυτή η μετατόπιση αναφέρεται ως «αποβιομηχανοποίηση» και ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1960 στις ΗΠΑ. Πολλές από τις ευρωπαϊκές χώρες ακολούθησαν σύντομα μετά από αυτό. Λόγω της χαμηλότερης παραγωγικότητας της εργασίας στις υπηρεσίες σε σχέση με τον κλάδο της βιομηχανίας, η αποβιομηχανοποίηση έχει προκαλέσει ανησυχία για τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη στην Ευρώπη. Γι' αυτό το λόγο οι χώρες της ΕΕ, πρόσφατα ξεκίνησαν το σχεδιασμό τόνωσης του κλάδου της βιομηχανίας.

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι, να προφέρει μια επισκόπηση των τελευταίων τάσεων στην παραγωγή και την απασχόληση και να εξετάσει τις κύριες δυνάμεις πίσω από αυτές τις τάσεις, έτσι ώστε να προσδιοριστεί αν οι χώρες της ΕΕ μπορούν, και αν πρέπει, να «επαναβιομηχανοποιήσουν» την Ευρώπη. Λαμβάνοντας υπόψη τη μεγάλη ποικιλομορφία στην οικονομική απόδοση των ευρωπαϊκών χωρών, η παρούσα μελέτη εστιάζει στη διαδικασία αποβιομηχανοποίησης σε κάθε μια από τις ΕΕ-25 χώρες και σε δύο άλλες μεγάλες οικονομίες, τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Η σχετική βιβλιογραφία προσδιορίζει τρεις κύριους παράγοντες πίσω από τις διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία: τις διαφορές στην παραγωγικότητα των κλάδων της οικονομίας, τη ζήτηση για αγαθά σε σχέση με τις υπηρεσίες και το διεθνές εμπόριο. Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι η ισχυρότερη δύναμη πίσω από τη δυναμική που παρατηρείται στην παραγωγή και την απασχόληση στους κλάδους της οικονομίας είναι ο ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας στον κλάδο της βιομηχανίας.

Σκοπός της έρευνας αυτής είναι να μελετήσει τη σημασία του κλάδου των υπηρεσιών στο διεθνές εμπόριο και τις συνέπειες για τη διαδικασία αποβιομηχανοποίησης. Σε αντίθεση με το μεγαλύτερο μέρος της βιβλιογραφίας, η έρευνα αυτή επιτρέπει τόσο στον κλάδο της βιομηχανίας όσο και στον κλάδο των υπηρεσιών να εμπορευούνται διεθνώς. Αυτό επιτρέπει στο μοντέλο μας να λάβει υπόψη ότι ορισμένες από τις οικονομίες του δείγματός μας συνήθως παρουσιάζουν εμπορικά πλεονάσματα στον κλάδο των υπηρεσιών. Επειδή δεν είναι όλες οι υπηρεσίες εμπορεύσιμες, χωρίζουμε περαιτέρω τον κλάδο των υπηρεσιών στις υπηρεσίες που είναι εμπορεύσιμες και σε αυτές που είναι μη-εμπορεύσιμες.

Οι περισσότερες εμπορεύσιμες υπηρεσίες παρουσιάζουν και υψηλή παραγωγικότητα. Ως εκ τούτου, η διάκριση αυτή μας επιτρέπει να λάβουμε υπόψη το συγκριτικό πλεονέκτημα των χωρών σε αυτές τις υπηρεσίες και να αξιολογήσουμε τις πιθανές επιπτώσεις του στη διαρθρωτική αλλαγή της οικονομίας τους. Στην έρευνα αυτή, η οποία είναι σε εξέλιξη, συζητούμε τη βασική σχετική βιβλιογραφία, καθώς και τα πορίσματα της προκαταρκτικής περιγραφικής μας ανάλυσης που υποστηρίζουν θεωρητικό μας πλαίσιο. Τέλος, αναλύουμε το θεωρητικό πλαίσιο της ανάλυσης μας. Θα ακολουθήσει το εμπειρικό μοντέλο και η ποσοτική ανάλυση από τα οποία αναμένεται να προκύψουν συμπεράσματα όσον αφορά στο ρόλο των υπηρεσιών στο διεθνές εμπόριο και κατ' επέκταση στις διορθωτικές αλλαγές που παρατηρούνται κυρίως στις αναπτυγμένες οικονομίες.

2.5.2 Απασχόληση και ανισότητα

Η έρευνα αυτή εστιάζεται στις επιπτώσεις που έχει η ύπαρξη εργατικών θεσμών στην ανεργία και την ανισότητα. Σκοπός της μελέτης είναι να αναλύσει το κατά πόσο οι αυστηρότεροι κανονισμοί στις Ευρωπαϊκές αγορές εργασίας ευθύνονται για τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας και τη μικρότερη ανισότητα που παρατηρείται σε σύγκριση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ενώ το θέμα αυτό έχει μελετηθεί εκτενώς στο παρελθόν, η προσέγγιση που ακολουθείται σε αυτή τη μελέτη είναι διαφορετική, αφού βασίζεται σε βάσεις δεδομένων σε μικρο-επίπεδο οι οποίες προέρχονται από πληθώρα χωρών και σε περίοδο πολλών ετών.

Πιο συγκεκριμένα, αντί να μελετηθούν οι επιπτώσεις που έχουν οι εργατικοί θεσμοί σε συνολικούς δείκτες ανεργίας, αναλύονται οι επιπτώσεις που έχουν στην πιθανότητα να γίνουν άνεργα άτομα με συγκεκριμένα ατομικά χαρακτηριστικά. Παρατηρώντας την ανεργία στο ατομικό επίπεδο επιτυγχάνεται μια πιο ακριβής αντίληψη για το πως συνολικές μεταβολές στους θεσμούς επηρεάζουν ατομικά αποτελέσματα διαφόρων ομάδων του πληθυσμού. Μια παρόμοια προσέγγιση χρησιμοποιείται για να αναλυθούν οι επιπτώσεις που έχουν οι θεσμοί στην ανισότητα. Σε αυτή την περίπτωση χρησιμοποιούνται καινοτόμες μέθοδοι Παλινδρομήσεων Κατανομών για να αναλυθεί η επίδραση των θεσμών στα ατομικά εισοδήματα και, με αυτό τον τρόπο, το πώς επηρεάζουν τη συνολική ανισότητα σε μια δεδομένη χώρα ή περίοδο. Από αυτή την έρευνα αναμένεται να δημοσιευτούν ακαδημαϊκά άρθρα και να παρουσιαστούν σε διεθνή συνέδρια. Στο μέλλον αναμένεται η επέκταση αυτής της μελέτης στη διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στη μισθολογική ανισότητα και τη λειτουργία των αγορών εργασίας στην Ευρώπη.

2.5.3 Ακαμψία μισθών

Κατά τη διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης πολλές Ευρωπαϊκές χώρες βρέθηκαν αντιμέτωπες με αυξανόμενα ποσοστά ανεργίας. Ένα σχετικό ερώτημα που προκύπτει είναι το κατά πόσο αυτό οφειλόταν στην ακαμψία των πραγματικών μισθών προς τα κάτω σε συνδυασμό με την αδυναμία των επιχειρήσεων να χρησιμοποιήσουν εναλλακτικές μεθόδους για να αντιμετωπίσουν την απότομη μείωση στη ζήτηση.

Ο στόχος της μελέτης αυτής είναι να εκτιμήσει το βαθμό ακαμψίας των ονομαστικών και πραγματικών μισθών προς τα κάτω (Downward Nominal and Real Wage Rigidity) πριν και κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης που ξεκίνησε το 2008, αναλύοντας δεδομένα πάνω στο ετήσιο ποσοστό μεταβολής των ονομαστικών μισθών (nominal wage growth rates) των εργαζομένων που παραμένουν στην ίδια εργασία (job stayers). Συγκεκριμένα, θα χρησιμοποιηθούν δεδομένα από όλα τα διαθέσιμα χρόνια από τη βάση δεδομένων EUSILC. Επιπλέον θα αναζητηθούν νέες προσεγγίσεις ταυτοποίησης (identification) και εκτίμησης των μέτρων της ακαμψίας των μισθών προς τα κάτω (measures of downward wage rigidity) τα οποία βασίζονται σε λιγότερο ισχυρές παραδοχές από ότι οι υφιστάμενες μέθοδοι.

2.5.4 Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης

Τα πολύ υψηλά επίπεδα ανεργίας στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια της τρέχουσας οικονομικής κρίσης (2008-σήμερα), έφεραν στην επιφάνεια ζητήματα σχετικά με τις πολιτικές που πρέπει να υιοθετηθούν για την αντιμετώπισή της, καθώς και θέματα καταλληλότητας ή και ανάγκης αναπροσαρμογής αυτών που ήδη εφαρμόζονται. Οι πολιτικές που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση του προβλήματος, ομαδοποιούνται σε αυτές που αποσκοπούν στη χορήγηση οικονομικής στήριξης των ανέργων (χορήγηση επιδομάτων και πρόωρες συνταξιοδοτήσεις) ή αλλιώς Παθητικές Πολιτικές Απασχόλησης (Passive

Labour Market Policies) και σε αυτές που στοχεύουν στην ενδυνάμωση του ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω βελτίωσης των δεξιοτήτων των ανέργων και άρα στη βελτίωση της σχέσης αντιστοίχισης (matching process) μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών (παροχή συμβουλών, διαμεσολάβηση για την εύρεση εργασίας, προγράμματα εκπαίδευσης για τους ανέργους, στήριξη εργοδότησης μέσω επιδοτήσεων και προσωρινή απασχόληση σε θέσεις του δημοσίου) και ονομάζονται Ενεργές Πολιτικές Απασχόλησης (Active Labour Market Policies).

Λαμβάνοντας τον παραπάνω τρόπο διαχωρισμού των Πολιτικών Απασχόλησης, αλλά και την αναγκαιότητα, να αντιμετωπιστεί η ανεργία και τα άτομα να μην χάσουν την επαφή τους με την αγορά εργασίας, η μελέτη επικεντρώνεται στις Ενεργές Πολιτικές Απασχόλησης που έχουν εφαρμοστεί και στις επιπτώσεις που αυτές τελικά έχουν, κυρίως μεταξύ των ετών 2008-2015. Κύριος στόχος μας είναι να βρούμε κατά πόσο η εφαρμογή των πολιτικών αυτών μπορεί να μετριάσει το πρόβλημα της ανεργίας και να εξάρει το επίπεδο της απασχόλησης, καθώς, επίσης, και το ποια από τα μέτρα που απαρτίζουν τις πολιτικές αυτές είναι αποτελεσματικότερα.

Εξετάζοντας τις διάφορες επιπτώσεις των παραπάνω πολιτικών, όπως αυτές προκύπτουν μέσα από την υπάρχουσα βιβλιογραφία, για το σύνολο της ανεργίας αρχικά σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, προχωρούμε στη συνέχεια στη μελέτη των επιδράσεων που οι πολιτικές αυτές έχουν σε ορισμένες από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Προκειμένου ωστόσο να λάβουμε ασφαλέστερα αποτελέσματα, η έρευνα κάνει ένα βήμα παραπέρα προσπαθώντας να εξετάσει τις επιπτώσεις από την εφαρμογή των Ενεργών Πολιτικών στην ανεργία όταν αυτή κατηγοριοποιείται βάσει ηλικίας, φύλου και επιπέδου εκπαίδευσης αλλά και στο επίπεδο της απασχόλησης ειδικότερα μετά το τέλος της περιόδου. Όλα αυτά, σε συνδυασμό με το εμπειρικό κομμάτι θα μας επιτρέψουν να λάβουμε ασφαλή συμπεράσματα προκειμένου να θέσουμε σε στέρεες βάσεις τις προτάσεις οικονομικής πολιτικής που θα προκύψουν. Εξάλλου, σε περιόδους οικονομικής ύφεσης είναι αναγκαίο οι δυνατότητες των Ενεργών Πολιτικών να τίθενται σε λειτουργία.

Πίνακας παραδοτέων Τομέα Απασχόλησης

Τίτλος	Είδος
Η αποβιομηχανοποίηση στην Ευρώπη	Άρθρο
Απασχόληση και ανισότητα	Άρθρο
Ακαμψία μισθών	Άρθρο
Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης	Άρθρο

2.6 Άλλα Ερευνητικά Προγράμματα

Επιβλέπων: Καθ. Πάνος Πασιαρδής

2.6.1 Οι τιμές των καυσίμων στην Κύπρο και την Ευρώπη

Ακαδημαϊκός Σύμβουλος: Αναπλ. Καθ. Σωφρόνης Κληρίδης

Οι τιμές των καυσίμων αποτελούν μόνιμο θέμα δημόσιας συζήτησης και συχνά ακούγονται καταγγελίες για ύπαρξη καρτέλ στην αγορά. Οι καταγγελίες βασίζονται συνήθως στον ισχυρισμό ότι στην αγορά παρουσιάζεται το φαινόμενο γνωστό ως “rockets and feathers”. Ότι δηλαδή οι τιμές των καυσίμων στη λιανική αγορά ανταποκρίνονται αμέσως σε αυξήσεις στις διεθνείς τιμές του πετρελαίου (ανεβαίνουν σαν

‘ρουκέτες’), ενώ αντίθετα πέφτουν πολύ αργά (σαν πούπουλα) όταν οι διεθνείς τιμές πέσουν. Με πιο επιστημονικούς όρους, το φαινόμενο αυτό ονομάζεται ασύμμετρη προσαρμογή των λιανικών τιμών σε αυξομειώσεις της διεθνούς τιμής.

Το φαινόμενο έχει γίνει αντικείμενο μελέτης σε πολλές χώρες και σε αρκετές περιπτώσεις – όχι όμως όλες – οι έρευνες έχουν τεκμηριώσει την ύπαρξη του φαινομένου. Μια τέτοια μελέτη που δημοσιεύτηκε στο *Cyprus Economic Policy Review* το 2010 κάλυψε και την Κύπρο. Από την ανάλυση προέκυψαν κάποιες ενδείξεις ασύμμετρης προσαρμογής, όμως τα αποτελέσματα δεν ήταν στατιστικά σημαντικά.

Σκοπός μας είναι να επαναλάβουμε την ανάλυση με πιο πρόσφατα δεδομένα. Στα πέντε χρόνια που έχουν περάσει από την προηγούμενη ανάλυση οι τιμές των καυσίμων παρουσίασαν πολύ μεγάλες διακυμάνσεις. Αν το φαινόμενο «ρουκέτες και πούπουλα» υπάρχει, είναι πιο εύκολο να τεκμηριωθεί σε περιόδους μεγάλων και συχνών διακυμάνσεων στις τιμές. Η ανάλυση θα γίνει με μοντέλο διόρθωσης σφάλματος (*error correction model*) το οποίο έχει χρησιμοποιηθεί κατά κόρον στη διεθνή βιβλιογραφία για την ανάλυση του φαινομένου.

Πέραν της οικονομετρικής ανάλυσης θα γίνει διαχρονική ανάλυση των τιμών των καυσίμων στην Κύπρο σε σύγκριση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημοσιεύει εβδομαδιαία στοιχεία για τις τιμές διαφόρων ειδών καυσίμων, με και χωρίς τη φορολογία, σε όλες τις χώρες-μέλη. Η ανάλυση των δεδομένων θα δείξει πού βρίσκονται οι τιμές στην Κύπρο σε σχέση με άλλες χώρες και αν η σχετική θέση της Κύπρου έχει αλλάξει τα τελευταία χρόνια.

2.6.2 Παράγοντες που επηρεάζουν τον δείκτη τιμών ακινήτων

Ακαδημαϊκός Σύμβουλος: Δρ. Χρήστος Σάββα

Η αγορά ακινήτων και κατ’ επέκταση οι τιμές των ακινήτων, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία μιας χώρας ανά το παγκόσμιο, καθώς αποτελούν πηγή ανάπτυξης αλλά και οικονομικών διαταραχών – κρίσεων. Τα τεκταινόμενα στον τομέα της αγοράς ακινήτων αποτελούν σοβαρό αντικείμενο μελέτης με προεκτάσεις στις πολιτικές που θα ακολουθηθούν από την πλευρά των τραπεζών μέσω της χορήγησης δανείων, καθώς και από τους αγοραστές. Επιπλέον, κυρίως λόγω της συνεισφοράς του τομέα της αγοράς ακινήτων στο ΑΕΠ μιας χώρας, η αποδοτικότητα του τομέα αποτελεί βασικό παράγοντα για διατήρηση της οικονομίας σε σταθερότητα και ανάπτυξη.

Στη μελέτη αυτή θα χρησιμοποιηθεί ο δείκτης τιμών ακινήτων διαφόρων χωρών, όπως αυτός καταγράφεται στα στοιχεία της EuroStat και θα γίνει προσπάθεια εξεύρεσης των μακροοικονομικών παραγόντων που επηρεάζουν την πορεία του δείκτη σε κάθε χώρα. Οι παράγοντες αυτοί βασίζονται στη διεθνή βιβλιογραφία και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων το ΑΕΠ, την αύξηση του πληθυσμού, το δανειστικό επιτόκιο, τον πληθωρισμό, τη συναλλαγματική ισοτιμία κλπ. Τα αποτελέσματα της μελέτης αναμένεται να βοηθήσουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων για καλύτερες πολιτικές εφαρμογές στον τομέα των ακινήτων στην Κύπρο.

2.6.3 Μακροχρόνιος ενεργειακός σχεδιασμός στην Κύπρο

Ακαδημαϊκός Σύμβουλος: Αναπλ. καθ. Θεόδωρος Ζαχαριάδης

Το παρόν έργο αποτελεί συνέχεια της δραστηριότητας των προηγούμενων ετών, αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύτηκαν στο ενημερωτικό δελτίο του ΚΟΕ και το περιοδικό *Cyprus Economic Policy Review* κατά το 2014 και το 2015. Πρόκειται για την αναθεώρηση και επέκταση μελέτης για το μακροχρόνιο ενεργειακό σχεδιασμό της Κύπρου, η οποία συμβάλλει στην αντίστοιχη αναθεώρηση του

Σχεδίου Δράσης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και του Σχεδίου Δράσης για την Εξοικονόμηση Ενέργειας που υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Συγκεκριμένα, προβλέπονται οι εξής εργασίες:

- Επικαιροποίηση των σεναρίων που χρησιμοποιούνται στα προαναφερθέντα Σχέδια Δράσης και επέκταση σε περαιτέρω σεναρία μελλοντικής εξέλιξης, ιδίως αναφορικά με το δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας σε κάθε τομέα της οικονομίας (βιομηχανία, κτίρια, μεταφορές).
- Διενέργεια προβλέψεων της συνολικής ακαθάριστης και πρωτογενούς κατανάλωσης ενέργειας στην Κύπρο από συμβατικές και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ανά καύσιμο και ανά τομέα μέχρι το έτος 2040.
- Επανακαθορισμός του εθνικού στόχου εξοικονόμησης πρωτογενούς ενέργειας της Κύπρου, με βάση τις πρόσφατες μακροοικονομικές και νομοθετικές εξελίξεις και τη δέσμευση των ευρωπαϊών ηγετών του Οκτωβρίου 2014 για περαιτέρω μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο ενεργειακό σύστημα της Ευρώπης έως το 2030.
- Διενέργεια προβλέψεων των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τους τομείς τελικής χρήσης ενέργειας, και διερεύνηση της δυνατότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας να επιτύχει τους στόχους της ΕΕ για το έτος 2030.

Πίνακας παραδοτέων Άλλων Ερευνητικών Προγραμμάτων

Τίτλος	Είδος
Οι τιμές των καυσίμων στην Κύπρο και την Ευρώπη	Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής
Παράγοντες που επηρεάζουν το δείκτη τιμών ακινήτων: Διεθνή στοιχεία	Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής
Μακροχρόνιος ενεργειακός σχεδιασμός στην Κύπρο	Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής

2.6.4 Ερευνητικό πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ERC-PoC) “MONITOR”

Ερευνητική Υπεύθυνη: Καθ. Έλενα Ανδρέου

Μελετάμε τη συμβολή της βιομηχανικής παραγωγής που είναι ιστορικά ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες ανάπτυξης των ΗΠΑ. Στη βιβλιογραφία υποστηρίζεται ότι ο ρόλος της βιομηχανικής παραγωγής μπορεί να έχει πρόσφατα μειωθεί στις ΗΠΑ. Προτείνουμε νέες οικονομετρικές μεθόδους για τη διερεύνηση αυτού του θέματος. Ενώ η χρήση των μοντέλων παραγόντων (factor models) έχει αποδειχθεί χρήσιμη, η πρόκληση που αντιμετωπίζει κανείς είναι ότι τα στοιχεία του τομέα βιομηχανικής παραγωγής είναι διαθέσιμα σε μηνιαία βάση, ενώ τα στοιχεία πέραν της βιομηχανικής παραγωγής είναι διαθέσιμα μόνο σε τριμηνιαία και ετήσια βάση. Αυτή η ανισορροπία στις συχνότητες δειγματοληψίας δημιουργεί σοβαρά τεχνικά προβλήματα που οι υπάρχουσες μέθοδοι δεν ήταν σε θέση να επιλύσουν.

Προτείνουμε μια νέα κατηγορία μοντέλων παραγόντων για δεδομένα μικτών συχνοτήτων (mixed frequency approximate factor models) που επιτρέπουν να μελετήσουμε το πλήρες φάσμα των τριμηνιαίων δεδομένων του τομέα βιομηχανίας σε συνδυασμό με ετήσια δεδομένα της οικονομίας. Αρχικά αποδεικνύουμε τις ιδιότητες μεγάλου δείγματος των εκτιμητών για τη νέα κατηγορία μοντέλων που προτείνονται. Στο επόμενο στάδιο χρησιμοποιώντας το νέο μοντέλο παραγόντων, θεωρούμε ότι ένας ενιαίος κοινός παράγοντας εξηγεί περίπου το 90% της μεταβλητότητας του δείκτη βιομηχανικής

παραγωγής και το 60% της διακύμανσης του ΑΕΠ. Ο πρώτος μοναδικός παράγοντας χαμηλής συχνότητας που δεν σχετίζεται με τον τομέα κατασκευών εξηγεί περίπου το 14% των διακυμάνσεων αύξηση του ΑΕΠ. Η εικόνα με ένα δομικό μοντέλο παραγόντων που χαρακτηρίζει τις τεχνολογικές καινοτομίες είναι διαφορετική. Κοιτάζοντας τα τεχνολογικά σοκ, αντί την παραγωγή, δεν φαίνεται ότι ένας κοινός παράγοντας με ψηλές συχνότητες εξηγεί τις διακυμάνσεις της βιομηχανικής παραγωγής, και ότι είναι ένας κυρίαρχος παράγοντας για ολόκληρη την οικονομία. Ένας παράγοντας ειδικά για τεχνολογικές καινοτομίες είναι πιο σημαντικός για τον τομέα έρευνας, ενώ ένας παράγοντας χαμηλής συχνότητας, που φαίνεται να εξηγεί τη διακύμανση των πληροφοριών της βιομηχανίας καθώς και των επαγγελματικών και επιχειρηματικών υπηρεσιών καινοτομίες, παίζει σχετικά πιο σημαντικό ρόλο.

(2) The role of credit risk in predicting the VIX and the VRP?

Αυτή η εργασία παρουσιάζει μια καινοτόμο μέθοδο για την εξαγωγή κοινών παραγόντων μεταβλητότητας/διακύμανσης που προσεγγίζουν την κοινή τάση του ρίσκου στις χρηματαγορές και μπορούν να προβλέψουν το ρίσκο χρηματαγορών, όπως η μεταβλητότητα της S & P 500 και το ασφάλιστρο κινδύνου διακύμανσης (Variance Risk Premium, VRP) στις ΗΠΑ. Η προσέγγιση είναι καινοτόμος ως προς δύο διαφορετικές διαστάσεις. Συγκεκριμένα έχουμε: (1) εξαγάγει παράγοντες από διαστρωματικές χρονοσειρές με εκτιμημένες διακυμάνσεις - ιδίως μεγάλες ομάδες μονομεταβλητών μοντέλων ARCH τύπου χρηματοοικονομικών στοιχείων, και (2) υπολογίζει κινδύνους μεταβολής των τιμών των ιδίων κεφαλαίων χρησιμοποιώντας παράγοντες που υπερβαίνουν την κατηγορία μετοχών. Ως εκ τούτου, οι παράγοντες μεταβλητότητας μας θα έχουν ετικέτες, που θα προέρχονται από συγκεκριμένες κατηγορίες χρηματοοικονομικών τίτλων και τις ανάλογες ροπές αυτών των αποδόσεων.

Εκτός από την οικονομετρική ανάλυση τεκμηριώνουμε την οικονομική σημασία των παραγόντων μεταβλητότητας στην πρόβλεψη του ρίσκου και χρησιμοποιούμε μια απλή εμπορική στρατηγική για συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης της τιμολόγησης του VIX. Χρησιμοποιώντας τη νέα προσέγγιση συντελεστή μεταβλητότητας επανεξετάζουμε την πρόβλεψη του VIX², RV του S & P 500 και του VRP σε διαφορετικούς επενδυτικούς ορίζοντες. Θεωρούμε ότι τα εμπειρικά στοιχεία που συνδέονται με τη μεταβλητότητα (i) long-run εταιρικά spreads, (ii) τα spreads βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης και (iii) της ενέργειας και των πρώτων υλών, μετάλλων και spreads αποδόσεων, είναι σημαντικά για την πρόβλεψη των μελλοντικών VIX², RV και VRP. Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώνουμε ότι δύο παράγοντες μεταβλητότητας που προτείνουμε φαίνεται να είναι το κλειδί για την πρόβλεψη της VRP, VIX² και S & P 500 RV. Βρίσκουμε ότι οι συντελεστές μεταβλητότητας είναι σημαντικοί σε όλους τους ορίζοντες πρόβλεψης. Επίσης, οι παράγοντες μεταβλητότητας μπορούν να προβλέψουν τις υπερβάλλουσες αποδόσεις των μετοχών. Ο συντελεστής μεταβλητότητας που σχετίζεται με τις αποδόσεις και τα spreads της ενέργειας και των μετάλλων είναι επίσης σημαντικός. Τέλος, τα πιο πάνω αποτελέσματα ισχύουν για την περίοδο από το 1999-2010, με ή χωρίς την περίοδο που σχετίζεται με την πτώχευση της Lehman Brothers και τα επακόλουθά της.

(3) A new omitted variables test for discrete choice models

Η εργασία αυτή βασίζεται στη μεθοδολογία που δημοσιεύθηκε σε προηγούμενες εργασίες μας και παρουσιάζει ένα εναλλακτικό γενικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της ασυμπτωτικής κατανομής των στατιστικών ελέγχων για τα κατάλοιπα (residuals) οικονομετρικών μοντέλων. Σε αυτή την εργασία έχουμε αναπτύξει ένα νέο έλεγχο για μεταβλητές που έχουν παραλειφθεί από μοντέλα διακριτών επιλογών. Η ασυμπτωτική θεωρία αυτών των μοντέλων αναπτύσσεται στο πλαίσιο γενικών υποθέσεων. Κάποια αρχική προσομοίωση δείχνει ότι ο νέος προτεινόμενος έλεγχος έχει καλό μέγεθος και βελτιωμένη ισχύ σε σύγκριση με τους σημερινούς ελέγχους στη βιβλιογραφία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ 2015

Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης

Αριθμός	Τίτλος	Συγγραφείς
01-15	Persistence and Sources of shocks in the Cypriot Economy: A Multi-sectoral Model	N. Pashourtidou C. S. Savva
02-15	House Price Dynamics and the Reaction to Macroeconomic Changes: The Case of Cyprus	C. S. Savva
03-15	The CypERC property price index: Data and estimation methods	C. Karagiannakis P. Pashardes N. Pashourtidou S. N. Andreou
04-15	How can Cyprus meet its energy and climate policy commitments? The importance of a carbon Tax	T. Zachariadis
05-15	The Cyprus Adjustment Program - Necessity or Wrong Medicine	A. Charalambous
06-15	Preferences for Redistribution in Cyprus	A. Kourtellos K. Petrou
07-15	The progressivity of public education in Greece in the era of depression	C. Koutsampelas S. N. Andreou P. Tsakloglou
08-15	Recent trends in the Cypriot electronic communications sector	S. Clerides C. Karagiannakis
09-15	Comparisons of Productivity among European Sectors and Cyprus: the case of the tourism industry	T. Mamuneas C. Karagiannakis
10-15	Methodologies for estimating the output GAP with an application to Cyprus	A. Polycarpou

Άρθρα στο Περιοδικό 'Cyprus Economic Policy Review'

Volume 9	Τίτλος	Συγγραφέας
Number 1 June 2015	Macroeconomic Influences on Cyprus House Prices: 2006Q1-2014Q2	P. Sivitanides
	Multilateral Comparisons of Productivity among European Countries	T. Mamuneas E. Ketteni
	Credit Risk Measurement in Financial Institutions: Going Beyond Regulatory Compliance	M. N. Kyriacou
	The State and the Future of Cyprus Macroeconomic Forecasting	E. Andreou A. Kourtellos
Number 2 December 2015	How Can Cyprus Meet Its Energy and Climate Policy Commitments? The Importance of a Carbon Tax	T. Zachariadis
	The Cyprus Adjustment Programme – Necessity or Wrong Medicine	A. Charalambous
	What Policy Innovation for Youth in the Era of Prolonged Austerity? The Case of Greece	M. Petmesidou P. Polyzoidis
	House Price Dynamics and the Reaction to Macroeconomic Changes: The Case of Cyprus	C. S. Savva

Άρθρα στην 'Οικονομική Έρευνα'

Τεύχος	Τίτλος	Συγγραφείας
Αρ. 30 Μάρ.2015	Αξιοποίηση εκτεταμένων βάσεων δεδομένων για σκοπούς πρόβλεψης	Χ. Παπαμιχαήλ Ν. Πασιουρτίδου
	Πολυμερείς συγκρίσεις παραγωγικότητας ανάμεσα σε χώρες της Ευρώπης συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου	Ε. Κεττένη Θ. Μαμουνέας
	Η κατάρρευση του Κυπριακού τραπεζικού συστήματος: Μια σφαιρική θεώρησης	Σ. Κληρίδης
	Οι συμπληρωμές στο δημόσιο σύστημα υγείας ή κάνοντας πρόβα ενόψει ΓεΣΥ: Η γνώμη των ασθενών	Μ. Θεοδώρου
	Οι διαταραχές της αβεβαιότητας στις περιφερειακές χώρες της Ευρωζώνης και στη Γερμανία	Π. Πετράκης Δ. Βαλσάμης Π. Κωστής
	«Πράσινες» φορολογικές μεταρρυθμίσεις στην Ευρώπη και οι προοπτικές τους για την Κύπρο	Θ. Ζαχαριάδης
Αρ. 31 Οκτ.2015	Το οικονομικό κόστος της πολιτικής αβεβαιότητας	Μ. Ντελής Χ. Κουτσαμπέλας
	Επιπτώσεις και πηγές αναταραχών στην κυπριακή οικονομία: τομεακή ανάλυση	Ν. Πασιουρτίδου
	Μακροοικονομικές Επιδράσεις στις Τιμές των Κατοικιών στην Κύπρο	Π. Σιβιτανίδης
	Πολυμερείς Συγκρίσεις Παραγωγικότητας ανάμεσα σε χώρες της Ευρώπης συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου	Θ. Μαμουνέας Ε. Κεττένη
	Μέτρηση Πιστωτικού Κινδύνου στις Τράπεζες κι άλλα Πιστωτικά Ιδρύματα: Κοιτάζοντας Πέραν της Κανονιστικής Συμμόρφωσης	Μ. Ν. Κυριάκου
	Το παρόν και το μέλλον των μακροοικονομικών προβλέψεων της Κυπριακής οικονομίας	Ε. Ανδρέου Α. Κούρτελλος

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ (2016)

Πρόεδρος: Γεώργιος Συρίχας

Εκτελεστικός Σύμβουλος Κεντρικής Τράπεζας

Μέλη: Μάριος Κληρίδης

Οικονομολόγος, Πρώην Διευθυντής Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας

Μιχάλης Μιχαήλ

Τμήμα Οικονομικών, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Γιώργος Παντελή

*Επικεφαλής Διεύθυνσης Οικονομικών Μελετών και Θεμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης,
Υπουργείο Οικονομικών*

Πάνος Πασιαρδής

Διευθυντής ΚΟΕ, Καθηγητής Οικονομικών

Γιάννης Τιρκίδης

Ανώτερος Οικονομολόγος, Συγκρότημα Τράπεζας Κύπρου

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Πάνος Πασιαρδής

Μέλη:

Έλενα Ανδρέου

Σωφρόνης Κληρίδης

Άντρος Κούρτελλος

Θεοφάνης Μαμουνέας

Χριστόφορος Πισσαρίδης

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Θεόδωρος Ζαχαριάδης

Μαρία Ηλιοφώτου

Χρήστος Σάββα

Η ετήσια έκθεση είναι διαθέσιμη και σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του ΚΟΕ:

<http://www.ucy.ac.cy/erc/el/>